ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople

ՀԱՏՈՐ Կ | Կ. ՊՕԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7, 1907 | ԹԻՒ 49

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Ձ. Ֆ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ. Մ. ԱԼԷՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ
ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ
ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳԻՏԱԿԱՆ
ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ
ՓԻՆՃԱՆՃՐԼԱՐ ԵՕՂՈՒՇՈՒ

﴿ اوه‌داپر هفته‌لق غزته — درسعادته بابیل هاوسده ﴾

ՊԱՏՄԱԿՆԵՐ

Տարեկ. բաժնեգին 30 Դ.
Վերկայի հմր 1·50 Տալ.
Պղպիոյ ,, 6 շիլին
Ուրիշ երկիրներու ,, 7·75 Ֆր.

Ազատ համար 30 փարա

Յառաջիկայ տարւոյ համար խմբագրութիւնս մտադրած է հանրածանօթ գրիչներէ յօդուածներու հետաքրքիր ընդունած է հանրածանօթ գրիչներէ : Յունվ. ին պիտի սկսի Սբ. Գրոց ուսման կանոնաւոր դասընթացք մը, և երկու ընտիր գիրք պիտի թարգմանուի տարւան մէջ : Առանձին դաս չունենան Հայ մը պիտի հրատարակենք մաս մաս : Ամէն բաժանորդի պատի Օրացոյց մը պիտի գրկուի 1908ի համար : Օրացոյցը դանազան պիտի ըլլայ և չունենան սեղևկութիւններ պարունակէ , ուսում և օգտակար ըլլալով հանդերձ իբրև գարդի առարկայ պիտի ծառայէ ա'ւր որ կախուի , առնելու , գրպրմներու և խանութներու մէջ :

Եթէ մեր ընթերցողները կենան պահ մը և հայեր ընեն , պիտի տեսնեն թէ ԱԻԵՏԱԲԵՐի բուն նպատակը և առաքելութիւնը կատարած հատորին արժէքը բաժանորդագրութեան գնի մը անգամն է : Որպէս զի կարող ըլլանք թերթը աւելի գաղտագնել և թերեւս ծաւալն ալ մեծցնել , բացարձակապէս անհրաժեշտ է որ մեր բաժանորդներու թիւը աւելնայ : ԱԻԵՏԱԲԵՐի ամէն բարեկամէ և ընթերցողէ կը յուսինք որ 1908ի համար մտադրած ճիգ մը ընէ գէթ մէկ նոր բաժանորդ գտնելու : Կը խնդրենք գայս ձեր ժողովուրդներուն և ամէն անպսխներու համար , որոնց սիրտերը բաց են Քրիստոնէական ճշմարտութեան ամէն գաղափար ընդունելու համար :

Գրեթէ ամէն քաղաքի մէջ վաստակելի գործակալներ ունինք , որոնց հրահանգ տուած ենք ձեզի օգնելու որ ձեր հասկցն և բաժանորդագրիը մեղի գրկէք : Եթէ գործակալ չկայ ձեր քաղաքին մէջ , կընդունինք ձեր բաժանորդագրիը ուղղակի մեզի գրկել : Գինն է բուն առաջնոյն 30 դահ. Թուրքիոյ համար , իսկ արտասահմանի համար 1.50 ռուբլ , 6 շիլին կամ 7.75 ֆրանք : Առաջին Թիւը ժամանակին ստանալու համար խնդրեմ գրկեցէք ձեր բաժանորդագրիը մինչեւ Մարտ կամ 1 Ապրիլ 30 նամակագրչմով :

Հրատարակութեան պարագաներ չատ փոփոխելի է որ Թերթի խնդրանքներ , դրամ և հասցեներ , հասցէի փոփոխութիւններ ուրիշ գրութիւններու չկցուին , այլ որոշ կերպով առանձին Թղթի վրայ նչանակուին և ուղղակի Տր. Պարերմի ուղղուին :

Հ. Մ. ԱԼԼԵՆ

ԱԻԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԵՐԷՆ , ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

(Ա Ն Կ Ե Լ Ի Ա Փ Ո Ր Ո Ս)

ՅՈՒՆԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Խմբագիր Հ. Մ. Ալլեն

Պ.ոյպըլ Հասւս , Սթամպուլ
Կ. պոլիս , Թուրքիա

THE AVEDAPER

(ANGELIAPHOROS)

A WEEKLY PAPER

PUBLISHED IN

ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND GRECO-TURKISH

EDITOR HERBERT M. ALLEN

Offices: American Bible House
Stamboul, Cons/ple, Turkey

TERMS

An. Subscrip. Ps. 30
U. S. A. $1.50
England Shils. 6.—
Other countries Frs. 7 75

Single Copy 30 Paras

Advertising rates on application

ԱԻԵՏԱԲԵՐ 1908 ՏԱՐԻՈՅ

Սիրելի ընթերցողներ ,

Յառաջիկայ տարւոյ համար խմբագրութիւնս մտադրած նկատելի վերաբերեալ յօդուածներու հետաքրքիր ընդունած է հանրածանօթ գրիչներէ : Յունվ. ին պիտի սկսի Սբ. Գրոց ուսման կանոնաւոր դասընթացք մը, և երկու ընտիր գիրք պիտի թարգմանուի տարւան մէջ : Առանձին դաս չունենան Հայ մը պիտի հրատարակենք մաս մաս : Ամէն բաժանորդի պատի Օրացոյց մը պիտի գրկուի 1908ի համար : Օրացոյցը դանազան պիտի ըլլայ և չունենան սեղևկութիւններ պարունակէ , ուսում և օգտակար ըլլալով հանդերձ իբրև գարդի առարկայ պիտի ծառայէ ա'ւր որ կախուի , առնելու , գրպրմներու և խանութներու մէջ :

Եթէ մեր ընթերցողները կենան պահ մը և հայեր ընեն , պիտի տեսնեն թէ ԱԻԵՏԱԲԵՐի բուն նպատակը և առաքելութիւնը կատարած հատորին արժէքը բաժանորդագրութեան գնի մը անգամն է : Որպէս զի կարող ըլլանք թերթը աւելի գաղտագնել և թերեւս ծաւալն ալ մեծցնել , բացարձակապէս անհրաժեշտ է որ մեր բաժանորդներու թիւը աւելնայ : ԱԻԵՏԱԲԵՐի ամէն բարեկամէ և ընթերցողէ կը յուսինք որ 1908ի համար մտադրած ճիգ մը ընէ գէթ մէկ նոր բաժանորդ գտնելու : Կը խնդրենք գայս ձեր ժողովուրդներուն և ամէն անպսխներու համար , որոնց սիրտերը բաց են Քրիստոնէական ճշմարտութեան ամէն գաղափար ընդունելու համար :

Գրեթէ ամէն քաղաքի մէջ վաստակելի գործակալներ ունինք , որոնց հրահանգ տուած ենք ձեզի օգնելու որ ձեր հասկցն և բաժանորդագրիը մեղի գրկէք : Եթէ գործակալ չկայ ձեր քաղաքին մէջ , կընդունինք ձեր բաժանորդագրիը ուղղակի մեզի գրկել : Գինն է բուն առաջնոյն 30 դահ. Թուրքիոյ համար , իսկ արտասահմանի համար 1.50 ռուբլ , 6 շիլին կամ 7.75 ֆրանք : Առաջին Թիւը ժամանակին ստանալու համար խնդրեմ գրկեցէք ձեր բաժանորդագրիը մինչեւ Մարտ կամ 1 Ապրիլ 30 նամակագրչմով :

Հրատարակութեան պարագաներ չատ փոփոխելի է որ Թերթի խնդրանքներ , դրամ և հասցեներ , հասցէի փոփոխութիւններ ուրիշ գրութիւններու չկցուին , այլ որոշ կերպով առանձին Թղթի վրայ նչանակուին և ուղղակի Տր. Պարերմի ուղղուին :

Հ. Մ. ԱԼԼԵՆ

Առաքելական հրապարակ. Նոր. 30 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100։ Յոբեան , Առատաձեռն կարծր [illegible] տիար , քառը 62 փր., (Մ.) 57-58 : (Բ) 55-56։ Խաբէն , Անտառային ընտիր, [illegible] փր., (Մ.) 40, (Բ) [illegible] :

Վարսակ, Մարմարա (նոր), [illegible]ութը 30 դ., Իզմիտ (նոր) 30 , Մէրսին 30 :

Ալէք , Դրամա անզգային , պարկը, (Մ.) 100-104, (Բ) 100-104, Օաճառ (Մ.) 123-126 դ. , (Բ) 117-120, (Գ) 112-114 :

Բաբէշ , Ռուս. Պղտոյ համար զգոյշ Թիթեղ 37 :

Շաֆար , Թրիէսթէ, կենդանիները 87 դահ. :

Սարդ, 100 քաշը 5½-6 ռուբ. Բլէնի , Եգիպտոս., պարկը 86-89 դահ. Անդղին 148-150, Իզմիր (Մ.) 46 Ֆր. Լոբեա , Տրապիզոն, 100 քաշը, 155-160 դահ., նոյն մանր 110-115, Սէլանիկ 158-200 :

Սէնէ , Անտառային, քաշը 56-57, (Բ) 48-50, Պաղպակ (Մ.)70, (Բ) 65-66, Սմիւրնա 65 :

Թէֆթիկ , Լինկոլնշիր-Եղջեռ , քաշը 18-19 դահ. Բաւբէ, Անտառային գերիմա , քաշը 7-7⅛ դահ. :

Բամբակ , Հալէպ , քաշը 6 , Սամսոն 6⅜-6½ դահ. :

ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ԹԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ Կ Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԻԿՏԵՄԲԵՐ 7, 1907 ԹԻՒ 49

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ձ. Ք. ԿՐԻՆ ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Հ. Մ. ԱԼԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անձնական Ազդեցութեան Գաղտնիքը 857. — «Սիֆքան»ին Եւ Առեւտուրին Անցուդարձը. 859. — Վեր. Յարութիւն Շէնճեանեան 860. — Ներքին կեանք 861. — Իսկական Տուն 862. — Գործ Գտնելու Երկու Կերպ 862. — Խուրձ Մը Փայտ 862. — Տալով Հարստացող 862. — Քրիստոնեայ Եկեղեցի 863. — Կաթի Ակռաներու Թճամբ 864. — Գետի Ներքեւ Փապուղի 865. — Ստոյիկեան Փիլիսոփայութիւն Եւ Քրիստոնեական Կրօնք 865. — Խաչին Թէ Աղիաբնի Պարծանքը 868. — Տր. Եւ Միսիս Շեփըրտի Կես Յօբելեանը 871. — Կեդր. Հոգ. Միութեան Ժէ. Ժողովին Տեղեկագիրը 872. — Պիլեճիք Եւ Մերձակայ Վայրերը 874. — Նշմարներ Մեր Դիտարանէն 875. — Գեորգ Աղա Թալեեան 875. — Քաղաքական Լուրեր 877.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԵԱՆ ԴԱՂՏՆԻՔԸ

Հ. Մ. Ա.

ՓՐՈՖ. Հէնրի Տրըմմընտ մահուան տասներորդ տարեդարձին առիթով Բոնէյնկլենելոն բազմաթիւ կարճ յօդուածներ հրատարակեց անոր վրայ այնպիսիներու դրչէն, որոնք կը ճանչնային զայն կա՛մ անձնապէս կա՛մ անոր գործերէն։

Անձնական ազդեցութեան գաղտնիքի նման նիւթի մը վրայ լսելու պահուն կրնայ մարդ համոզիչ ձեռնարկութիւն մը ներկայացնել գիմելով հոգեբանութեան եւ Քրիստոնէական ուսուցումներու կողմէ ընծայելի լաւագոյն վարդերուն, և ցոյց տալ թէ անձնական ազդեցութիւնը մտածոր ու կրօնական յաւակնութիւններու արդիւնք է։ Բայց երբ մարդ իր անձնութիւններուն անդ, ո՛րքան ալ լաւ հաստատուած ըլլան ասոնք խմաստասիրութիւնէ և պատմութիւնէ, կենդանի անձի մը դէմքը դնէ և ուրիշներու վրայ ազդեցութեան զօր ունի այդ իրենց վրայ, անընկճելի ձեռնարկութիւն մը ներկայած կ'ըլլայ։ Ծանօթ է թէ չատեր կը տարակուսին որ Քրիստոնեները իրաւունք ունին իրենց վերադրելու ներքին կեանքի մը գաղտնիքը, որ ուրիշներու կեանքին վրայ հզօր ազդեցութիւն կը գործէ ի բարին։ Այդպիսի տարակուսողներ թերեւս քիչ մը կը ծիծաղին ակնարկուած ձեռնարկութեան վրայ, մինչ երբեմն յանօթ բազմաթիւ Քրիստոնեաներու կեանքերուն ու գաւանութիւններուն միջև երեւցող լայն հեռաւորութիւնը։ Թէ իրենց այդ ակնարկութեան համար չատ պատճառ ունին՝ ամէն անկեղծ Քրիստոնեայ կը խոստովանի, թէպէտ խոբին ցաւով։

Երբ սակայն Հէնրի Տրըմմընտ նման մարդ մը կը կանգնի թերահաւատ Թոմմասներու առջև, դժուար է Քրիստոնէի ազդեցութեան զօրութեան չհաւատացողի դէր խաղալ։ Ահա մարդ մը փայլուն տաղանդներով օժտուած, դիտուն և ծնէ, գաւակոս իր զբաղմամբ, չարաչար աշխատասէր ու հանրութեան աչքին միշտ խուսափող, որ սակայն ազդեց Անգլիոյ և Ամերիկայի գեռահասներուն որպէս թերեւս ուրիշ ոչ ոք ազդեց ԺԹ դարուն։ Իր խմացական առաջնորդութիւնը մեծ արդիւնքներ տուաւ, բայց իր կրօնական ազդեցութիւնն էր որ լայնօրէն ծաւալեցաւ և այսօր կ'ապրի իբրև վոխակերպիչ ժամր զօրութիւն բնաւորներու կեանքին մէջ։ Կը վախաքինք Բոնէյնկլենելոի էջերէն քաղուած վկայութիւններուն իբրև յաւաջաբան սա նկատ յիչատակել թէ, երբ Փրոֆ. Տրըմմընտ Ամերիկայի Ուիլլըմս Գոլէճն այցելեց 1887ի աշնան, կրօնական արթնութեան նոր

օր մը ծաղկեց չատերուս համար։ Որոշ յուշերէս մին է անոր գրաւիչ անձը և դէմքին սխրալի անմեղութիւնը։

Անոնք որ զայն ճանչնալու բախտն ունեցած են՝ կը զարմանան հետևեալ վկայութեան հաւատարմութեան վրայ։ «Թերևս ամէնէն ուշագրաւ ծառայութիւնը զոր Հէնրի Տրըմընտ մատոյց իր ժամանակակիցներուն՝ սա է որ անոնց Քրիստոս հեղութիւն մը ներկայացուց կատարեալ կերպ մը։» Ուրիշ մը կ'ըսէ, «Ոչ ոք աւելի խորապէս կը չահադրգռուէր մարդկային ընութեան, և իր նմաններուն մէջ կը չարժէր, անոնց վատահութիւնը գլուխ չահելով իր կատարեալ ընկերանութեամբ և քաղցրաբարոյութեամբ, և այդպէս մարդկութեան նկատմամբ այն լայն ու խոր համակրութիւնն ստանալով, զոր ստանալ կ'ուզէինք մենք։» Երիտասարդ հովիւ մը կը գրէ. «Վերջապէս կրնայի աւելի կ'ապրէր անոր ընութիւնը քան գրութիւնը։ Անոր կեանքին ազդեցութենէն աւելի կ'օգտուէի քան ուրիշ ոևէ կեանքէ, և կաց առնել իր Տէրոջը և իմ Տէրոջս կեանքը։» Տր. Տոսըն կը կարծէ թէ երիտասարդներու վրայ անոր ազդեցութեան գլխաւոր պատճառը եղած է անոր ազդեցութիւնը և իր բացարձակ անկեղծութիւնը։ Երիտասարդները զգալով կը գիտնային թէ իրենց ալիսի խօսքեր այն բաներուն վրայ որոնք իրական էին իրեն։ Իր լաւագոյն գործին մէկ մասը Լոնտոնի համալսարանին ուսանողներուն մէջ կատարուեցաւ։ Բայց յատկանշական համեստութեամբ լրագրի տեղեկատուները չէր ընդուներ, ոչ ալ ոևէ բան որ այն տպաւոյց համար իր աշխատութեան արդիւնքը ալիսի ըլլար։ Անոնց կու տար առանց վերապահման իր մտքին ու սրտին լոյսը ամէնէն իրեն։ Իր մեծ նպատակն էր մատնել սակ մարդոց, համոզել զանոնք իրենց կամքերը Աստուծոյ հնազանդեցնել իրեն բանաւոր պաշտօն և, թէպէտ քիչ անգամ կ'ընէր անոնց դէպքումներուն, խորհրդ ու քաջալերանք կար բոլոր իր խօսքերուն մէջ։

Մէկ երկու մանրադէպեր լոյս կը սփռեն այս նշանաւոր մարդուն խնդրական ուղղաթռութեան վրայ։ Քանի մը տարիէ ի վեր դրած էր իր «Բնակարան Օրհնեալ Հոգևոր Աշխարհի մէջ» անուն գիրքը։ Բարեկամ մը հարցուց անոր թէ գիտէ՞ր արդեօք որ այդ երկին ուղղութիւնը թէական անմահութեան կողմն էր։ «Ոչ,» պատասխանեց անկեղծաբէն, «այդչափ հեռանկար չեղայ և գաղափար իսկ չունէի իմ քանած գիրքերուս վերջնական հետևութիւններուն վրայ։ Հիմա չէի կրնար գրել նոյն գիրքը, գիտէ ոչ նոյն կերպով։» Ուրիշ անգամ մը իր կեանքին դէպ ի վերջերը հանրածանօթ հեղինակի մը մէկ գիրքէն կը կարդար բարեկամի մը։ Կրօնական նիւթերու վրայ էր գիրքը։ Ներածութիւնը ընդարձակ բացատրութիւն մը կու տար այն հայեցողութիւններուն վրայ, զորոնք հեղինակը իր գիրքին մէջ գանազանելէն զանազանել կ'ուզէր։ Փրոֆ. Տրըմընտ սա դիտողութիւնն ըրաւ. «Կարծեմ, այս բացատրութիւնները տալ սխալ է։ Ինծի կը թուի թէ մարդուն գիրքը կը սկարանայ, երբ կ'ըսէ թէ իր միտքը չէ ըսել ինչ որ չէ ըսած։ Կարծեմ աւելի չաճախ քննադատուած եմ ես չըսածներուս քան ըսածներուս համար։ Բայց ուրախ եմ որ բացատրութիւններէ խոյս տուած եմ։ Երբ կը գրեմ ես, խօսքս այնպիսիներու կ'ուղղեմ որոնք իմացական անկեղծութեանս կամ հաւատարմութեանս վրայ հաւատք ունին։ Ձեն կասկածիր թէ չըսածս կ'ուզեմ ըսել։ Միայն թէ նիւանդներս կը գնեն խօսքիս մէջ իմաստ մը որ չկայ հոն։ Եթէ երկար բացատրութիւններու ձեռնարկէի, օդնութեան հասմար լինելի գիտողներուն չանը սկսի ակարայինէի։ Իմ փոյթս է մանաւանդ իմ պատգամս հաղորդել քան քննադատութիւնը գինամիտ ընել։» Որովհետև Փրոֆ. Տրըմընտ մէկ կողմէ գիտուններէն և միւս կողմէ ատատածասաններէն կը քննադատուէր, այս խօսքերը գոյց կու տան թէ ի՛նչ վատահութիւն ունէր իր ուղղամտութեան նկատմամբ աներկիմիտ եզրակներուն վրայ և ի՛նչ քաղաքավարութեամբ կ'անդիտասար այն քննադատները, որոնց համար վատնելու ժամանակ չունէր։

Միջազգային Ե. Ք. Ը.երու հետ սերտ յարաբերութիւն ունեցող մը Ամերիկայի գործճներուն մէջ Փրոֆ. Տրըմընտի պատրաստութեան որոշ արդիւնքները չորս դասակարգի կը բաժնէ։ Առաջինը կը ներկայացնէ անոր բարոյական և հոգևոր ազդեցութիւնը բոլոր ուսանողներուն մէջ։ Այդ ինքնին թուական մը կազմեց գործճներու պատմութեան մէջ։ Երկրորդը կը ներկայացնէ իւրաքանչիւր գործի չրջայրի ընակչութեան բարեբարման յատուկ ճիգերու որուած զարկը։ Այս եղաւ սկզբնաւորութիւնը աւետարանական նոր գրութեան մը որ հիմա լաւ ծանօթ է և ուրիշ բան չէ, բայց երէկ երթալ բարոյապէս անկասկած չրջանակի մը մէջ հաստատուիլ և անձնական կենցաղով բարի օրինակ ընծայել մարդոց և ամէն կերպով նպաստել անոնց հոգևոր բարելաւման։ Անոր թելադրութիւններուն երրորդ կարևոր արդիւնքը եղաւ գործճներու մէջև ուսանողական պատասխրակութիւններու փոխանակումը կրօնական եռանդ արծարծելու և գործնական աշխատութեան մեթոտներ բաղդատելու նպատակով։

Ամերիկեան դպրեվներու մէջ Փրոֆ. Տրումպուլի աշխատասիրեան չորրորդ բարիքը եղաւ ուսանողները համախմբել մեծ քաղաքներու դանազան հաստատութիւններուն մէջ։ Ուսանողական այս ընկերակցութիւնները մեծ բարիք եղան երիտասարդներու, որոնք այլապէս պիտի ենթարկուէին քաղաքային կեանքի վտանգութիւններուն և անպատեհութիւններուն։

Մր. Մուսաի որդին քանի մը չաճկան բաներ յիշեց Փրոֆ. Տրումպուլի վրայ։ Աստուածաբանական կարծիքի տարբերութիւններ կային անոր և իր հօրը, նշանաւոր աւետարանչին, միջև։ Բայց անոնց առ Քրիստոս սէրը անխզելի կապ էր։ Մր. Մուսաի կ'ըսէ. «Տրումպուլ տմբաստանուած է իբրև աւետարանական հաւատք չունեցող մարդ մը։ Ասոր պատճառ են, կը կարծեմ, դիմաւորապէս իր չքնածնները, բան մը՝ որ միշտ անիրաւ հիմ է քննադատութեան։ Զարմանալի է որ նոյն իսկ այն վարդապետութեան մասին, որուն մէջ ուղղափառ չէր կարծուեր, ամէնէն մեծ օգուտը և օրհնութիւնը մատուցած է ինծի։ Երբ քաւութեան վարդապետութեան նկատմամբ չվոխած էի, ան ինծի ցոյց տուաւ թէ, եթէ Սբ. Գիրքը բան մը կը սորվեցնէ երբեք, ա՛յդ վարդապետութիւնը կը սորվեցնէ։ Պնդեց քաւութեան իրողութեան վրայ և կ'ըզդար թէ մարդկային ըմբռնողութենէն վեր է այն։»

Վերջապէս պիտի յիշատակենք խօսքերը սիրտ բարեկամի մը, Տր. Ձան Ուսթրէնի, նշանաւոր հեղինակին ու աստուածաբանին, որ վես վերջերս մատուր իր հանդիսատ։ Խօսքը Փրոֆ. Տրումպուլի վրայ դարձնելով պրեց. «Մտերմութեան ամբողջ կեանքէ մը հաւ չեմ յիշեր բարեկամիս ունէ մէկ թերացումը։ Առանց հպարտութեան, առանց նախանձու, առանց չահախնդրութեան, առանց մտապարծութեան, բարի կամեցողութենէ և հոգեւոր տենչերէ միայն չարժուած, միշտ Աստուծոյ հպման և ամէն աղնիւ զգացման համապատասխանող, հաւատարիմ, անվախ ու վճռական Հէնրի Տրումպուլ ամէնէն կատարեալ Քրիստոնեան եղաւ զոր ճանչցած եմ կամ կ'ակնկալեմ ես ճանչնալ դերեզմանին այս կողմը։»

Ա.յսպիսի էր այս պատուական մարդը, որ իմաստական պարկեշտ մեխոններով և իր ընկերներուն հանդէպ սիրալիր արարքով իրենց հոգեւոր ժառանգութիւններուն առաջնորդեց անմահ չատ հոգիներ։

«Սիթիաէ»ին եւ Առնետուրին Առնչութիւնը. Ասկէ առաջ ըսած էինք թէ օրուան աւետաբերին մէջ մեր առաջին գործերուն և ամբողջ օրուան ծառայութիւններուն մէջտեղ կայ բարոյական առնչութիւն մը։ Բայց հետագայ ուսումնասիրութիւններէն քաջայայտ կը տեսնուի թէ մնապաշտական է առաջին աւետարանի գործառնութիւնը այդ օրուան համար բարեբաղդութիւն համարիլ։

Նախ, Գիտութիւնը կը ցուցնէ թէ այս է իրողութիւնը։ Ամենամարեւոր գործը, զոր կիատութիւնը կը սորվեցնէ մեզի, ընտեւոյթներուն մէջտեղ պատճառի և արդիւնքի օրէնքն է։ Ըստ այս օրէնքին իւրաքանչիւր եղելութիւն պատճառի մը արդիւնքն է, և այդ պատճառին և արդիւնքին մէջտեղ բանաւոր առնչութիւն մը կայ։ Ա.յսինքն պատճառ եղող իւրաքանչիւր եղելութիւն իր մէջ կը բովանդակէ արդիւնքը, և նպատակաւոր միջավայրի և պարագաներու մէջ այդ պատճառը երեւան կը հանէ ինչ որ կը գտնուի իր մէջ։ Օրինակի ազատաւ, քարի կտոր մը, ո՛րչափ ինայ ալ, չկրնար նոր քարեր արտադրել, այլ միայն կը ընդհայ մասերու բաժնուիլ։ Բայց սերմ մը նպատակաւոր պարագաներու ներքեւ կրնայ ծառ մը արտադրել, ուսկից ալ ծառը այդ սերմին մէջ պահուած է։ Աստուածաշունչ եղած բարի որոշում մը կրնայ նոյն օրուան մէջ առաքինական գործեր կատարելու պատճառ ըլլալ. վասն զի բարի որոշումի մը մէջ բարի գործեր պահուած են։ Բայց աստուածաշունչ կանխիկ կամ ապառիկ տալուն մէջ այդ օրուան մխուս առաւելութիւնները պահուած չեն։ Ա.յս երկու եղելութիւններուն մէջտեղ պատճառի և արդիւնքի առնչութիւն չկայ։ Եթէ դուն աստուածաշունչ մի տքը կը դնես առաւօտուիդ մէջ յաճախորդներդ խաբելով ապակ չհնիլ, քու այս առաջադրութիւնդ կրնայ այդ ամբողջ օրը խորտակութիւն ընելու պատճառ ըլլալ, վասն զի նպատակդ միշտ քովդ կը պահուի։ Բայց եթէ աստուածաշունչ մարդու մը հետ առաջին առաւօտուդ բրիր, այդ մարդը ամբողջ օրը քովդ չկենար և եկող յաճախորդներուն չըսեր որ իրմէ պէս առաւօտ ընեն։ Եթէ պէտքերուն մէջտեղ պատճառի և արդիւնքի յարաբերութիւն չկայ, անոնց լոկ ըսա դիտայ նման ըլլալուն կամ մէկուն միւսէն հաքը տեղի ունենալուն համար, բան մը ուրիչ բանի մը պատճառ պիտի ըլլայ ըսել՝ մնապաշտութիւն է։ Երկու բաներէ մին միւսին պատճառը կրնայ ըլլալ ոչ թէ անոր համար որ անոնք ժամանակի կարգով իրարու կը յաջորդեն, այլ՝ վասն զի իրարու հետ ճշմարիտ առնչութիւն մը ունին։ Սկիզբնէն և օրուան առաւաւտին մէջտեղ այսօրինակ ճշմարիտ առնչութիւն մը չկայ։

Երկրորդ, Մեր կրօնային դպրոցները կը

ցուցնեն թէ ասիկա մնապաշտութիւն է։ Մեր կրօնքը մեզի կը սորվեցնէ թէ կեանքին բոլոր դէպքերը Աստուծոյ վարչութեան ներքեւ կը դըտնուին, և Աստուած, ինչպէս որ նկատման տիեզերքը օրէնքով կը կառավարէ, նմանապէս մեւնոյն օրէնքով կը կառավարէ հոգևոր տիեզերքը և մարդոց՝ թէ՛ անհատներու, թէ՛ ազգերու, կեանքին և ղեկավարութեան մէջ։ Լոյսը և ղեկավարականութիւնը անսահմանութիւնը և բանաւոր օրէնքներով կը գործեն, բայց մարդկային միտք և սէր, արդարութիւն և ճշմարտութիւն ըստ դիպաց կը կառավարուին ըսել՝ մնապաշտական է։ Տիեզերքին մէջ ըստ դիպաց և կամայական բան չկայ։ Տէրն մեր միևնոյն ճշմարտութիւնը կը չեշտէ՝ Աստնց ձեր Հօր հրամանին ճնճղուկ մը անգամ գետին չիյնար և ձեր գլուխն բոլոր մազերը համրուած են, ըսելով։ Առաւօրը բաղդի պատկանեալ բան մըն է. մէկը գործին մէջ կը յաջողի, միւսը կը անհանգստայ։ Հոս օրէնք չկայ ըսողները չեն պիտեր թէ ի՛նչ կ՚ըսեն։ Ինչպէս որ երկինքի մոլորակներուն և երկրիս բաւականներուն չարժումները անխախտ օրէնքներու կը հպատակին, նմանապէս բարոյական տիեզերքն ալ անխախտ օրէնքներով կը կառավարուի։ Ինչպէս որ աստղ մէկուն օրէնքները բանաւոր են և անոնցմէ դիտութիւններ կը ծնանին, նմանապէս միւսին օրէնքներն ալ բանաւոր են և անոնցմէ դիտութիւններ կը ծագին։ Աստուած երկու աշխարհներուն մէջ ալ բանաւոր մեթոտով ձը կը գործէ։ Հիմա եկուր տեսնեմ։ Այս առաւօտ մէկ բարեկամդ քեզի կուգայ և քեզմէ չնորհք մը կը խնդրէ իրեն համար։ Այսինքն կը խնդրէ որ այսինչ ապրանքը փոխես, և կ՚ըսէ թէ, եթէ այս խնդիրքը կատարես, չաս երեսատպարտ պիտի ծաղուս ըլլար, վասն զի մեծ բարիք մը ըրած պիտի ըլլաս իրեն։ Դիցուք թէ դուն ալ կ՚ընես այս մարդասիրութիւնը։ Հիմա ի՞նչ կ՚ըսես. այդ օր կամ մէկը որ քովդ եկող յաճախորդներուն տկանջին վախայ և ըսէ, «Այսօր այս խանութէն առուտուր մի ընէք, ապրանք մի առնէք և ատակ մի ծախեր, այս մարդը իր ապրանքը ծոխելով ըրաւ։» Այս ինչ օրէնք է, ինչ աշխարհ է, մարդասիրական մէկ գործիդ համար քեզ կը գատապարտէ։ Դուն ինքդ այս սկզբունքով նպարավաճառի խանութ մը չես կրնար կառավարել, Աստուածդ ինչպէս կառավարէ բարոյական աշխարհը։ Մինչ Աստուած նկատման տիեզերքը հրաշալի մեքենայի մը պէս լարած է և դայն բանաւոր և կառավարել անխախտ և բարի օրէնքներով կը կառավարէ, ու մարդկային, հոգևոր աշխարհը դիպաւածին, բաղդին թողած է, թէ չաներու կարծիքին համաձայն, առևտուրի աշխարհը արդարութեան և ճշմարտութեան աշխարհ չէ, այլ՝ առուտի և խարդախութեան աշխարհ է։ Այն տեղի օրէնքը խարդախութիւն և երդումն է։ Անկարելի է։ Դուն երբ առաւօտուն կ՚երթաս առևտուրի կ՚երթաս, քու և ընտանիքիդ անդամներուն և նոյն իսկ ընկերներուդ և մարդկային սեռին բաղդը որոշելու կ՚երթաս։ Հոն նկատի պիտի ձեւակերպես, զաւակներուդ և ընտանիքիդ համար ապրուստի միջոց պիտի հայթայթես, քեզի հետ առևտուր ընողներուն այսինչ այնինչ տեսակ բարոյական ապրեցութիւն պիտի ձգես, գանոնք կա՛մ երջանիկ պիտի ընես կա՛մ թշուառ, կառավարական տուրքդ և եկեղեցական նուէրդ տալու համար ատակ պիտի վատակիս։ Ասոնք մինչ Աստուծոյ ուչադրութեան և վարչութեան անարժան բաներ են։ Ինութեան ուրիշ չրջանակներ Աստուծոյ կարօտ են և միայն քու կեանքիդ այս չրջանա՞կը պատկ Աստուծոյ է։ Ոչ. անկարելի է։ Առևտրական աշխարհն ալ Աստուած կը կառավարէ. զանիկա ալ յաւիտենական և անխախտ օրէնքներով, մտային և բարոյական օրէնքներով, կը կառավարէ։ Ապա ուրեմն «էֆֆոհի դատարկը մեծ մնապաշտութիւն է և պարտի վերնալ մեր մէջէն և մեր առևտուրներէն, և տեղ մտային և բարոյական օրէնքներ պարտին անցնիլ։

Վեր. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՁԷՆԱՆԵԱՆ. Կը ցաւինք որ քանի մը բարեկամներ քիչ մը վշտացած են Վեր. Յ. Ձէնանեանի վրայ Ա-եաքէբի 42 թիւին մէջ մեր գրածներուն համար։ Մեր այս բարեկամները թող վստահ ըլլան թէ ակնարկուած յօդուածին մէջ նպատակ ունեցած չենք Վեր. Յ. Ձէնանեանը գատապարտել կամ անոր դէմ մեր մեկ անմպատաս գգացումը արտայայտել, վասն զի չունենք այդպիսի գգացում։ Հոն մենք հանդուցեալին կեանքին անկողմնապրաբար, կամ ըստ կարի ալեւայ կողմերէ, նայել ջանացած ենք։ Մեր անձնական բարեկամ Վեր. Յ. Ձէնանեանի մեր եկեղեցիներուն, մեր գպրոցներուն և կարօտ անհատներու մատուցած բարւոք ծառայութիւնները ի սրտէ կը գնահատենք։ Եւ վստահ ենք թէ կարօտ անհատներու ըրած օգնութիւնները և լուսած հոգեչունչ քարոզներուն միջոցաւ ի հոգևոր չաներու մատուցած ծառայութիւնները, իր յիշատակը մնայուն պիտի պահեն այդ անհատներուն սիրտերուն մէջ, նմանապէս Թարսուսի Սէյիթ Փոլոզ Ինսթիթիութ և Գոնեայի Սելճուկլիք Ինսթիթիութ

անուանեալ վարժարանները ցորչափ չարունակեն մեր ժողովրդին դաստիարակութեան ծառայութիւնն մատուցանել, անոնց հիմնադրութեան պատճառ եղող Վեր. Յ. Ճէհանեանի յիշատակը մեր ժողովրդին մէջ պիտի մնայ երախտագիտական զգացումներով։ Ամէն բարեսէր անձի համար ալ թէև կրնայ ըսուիլ թէ սեղի ազէկ կ'ըլլար եթէ սակս նատէս ընէր, ևն., այսու ամենայնիւ ասով այդ անձերուն պատիւը չնսեմանիր, ընդհակառակն երբ կ'լսենայն թէ անոնք իրենց ոտարութեամբ և թերութիւններովին հանդերձ հանրութեան բարօրութեան համար ծառայութիւններ մատուցած են, կը մակաբերուի թէ այդ տաքնութիւնները դործելու մէջ իրենցմէ բարձր աղբիւրէ մը, այսինքն Աստուծմէ, կարողութիւն ընդունած են և այսպէս, բոլոր չնորհքներուն աղբիւրը, Աստուած, կը փառաւորուի։

Յ. Գ. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՍՐՏԻՍ խորէն կը ցաւիմ այն հրէաստանեաններուն վրայ որոնք կրօնի պատանութիւնն տուած են միայն և հոն կանգ առած։ Ջուներն այն ուրախութիւնը որ վերնատուն հոդիներու բաժինն է։ Կը յայտարարեմ թէ երջանիկ հրէաստանեանները մարդու որսորդներն են միայն։ Եթէ մէկը ճշմարիտ հրէաստանեայ է, հոդիներ կը չահի։ Զկրնար չչահիլ։ Քանզի կ'ըսէ հրէաստան, «Իմ հետէս եկէք, ու ես ձեզ ընեմ որ մարդու որսորդ ըլլաք։» Շատ անդամ խորհած եմ այն խօսքին վրայ զոր անոր աշակերտներէն մէկը ըսաւ անոր երբ մէկտեղ կայնած էին օր մը. «Ահա մենք ամէն բան թողուցինք և քու հետէդ եկանք։» Ի՞նչ թողուցին։ Քանի մը հին ձկնորսանաւ և պատռատած ուռկան։ Շատ մարդիկ իրենց թողածին կը նային, եթէ աշնոր հետէն երթան։ Պէտք չէ որ ձեր սիրտերը հին ուռկաններուն զարձնէք։ Ինծի կը թուի թէ մեկնելէս ու երթալէս առաջ աւելի պիտի ուզեմ ուսնենալ այնպիսի մէկը որ իմ գերեզմանս գայ և կաթիլ մը արցունք թափելով ըսէ, «Հոս կը հանգչի այն մարդը որ զիս հրէաստան առաջնորդեց,» քան թէ ոսկիէ երկնաքերձ կոթող մը՝ ի պատիւ իմ կանգնուած։ Մոռի

ՉԱՍԱՐԱԿ մարդիկ կը կարծեն թէ կրնան իրենց ուզածն ունենալ եթէ միայն վճարելու փոխարժէքն ունենան, և թէ կրնան այդ փոխարժէքն ունենալ առանց յաջողութեան։ Այսու ամենայնիւ ուրիշներ կան, ոչ սակաւ, որոնք պիտին թէ յաջողութիւնը նոյնչափ չաճախ կը կայանայ հարցասութիւնը թողելուն և ոչ թէ դիւելուն մէջ, և որոնք կը դանեն զայն համբաւելու ըօրութիւն մերժելու մանաւանդ քան կորզելու մէջ։ Հասարակ չատ մահկանացուներ կան, կամ չատեր աշխարհ այդպէս կոչուած, որոնք սորված են թէ ճշմարիտ այրութիւնը և ուիկնութիւնը ամէնէն պատուական յաջողութիւնն է զոր երկիրը կրնայ տալ, ինչ ալ ըլլայ իր միջավայրը։

ԳԻՏԵՄ թէ մարդիկ կան որոնք մեզ հինցած կը կարծեն երբ վերտին ծնունդ կը քարոզենք, և քիչ մը արգահատելի։ Հինցած։ Երկինքը ոգեւորող երգն է այս։ Երկնից կերդրնական հրապոյրը նաչեան է։ Նաչէն և անոր վրայ մնռնող Փրկչին պատկերը պիտի ըլլայ կարկառուն, չոզուն, կենդանի, արտուտն և մլիւռնիներ զրաւող պատկերը։ Մի խորհիք թէ վերտին ծնունդեան քարոզի պէտք չունիք այլևս, և մի յանդգնիք ըսել, Դուք անոր կարօտ չէք։ «Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ։» Այդ է որ պէտք է ձեզի։ Նոր սրտի կը կարօտիք։ Ձեռ Ուէսլի այդ ընտրանեն քարոզեց, բայց լինք չհնազրեց զայն, և Մեթոտական Եկեղեցին այդ հզօր քարոզութեան պատուղը և յիշատակարանն է։ Զօր. ՊուԹ, որ իր սիրանուէր հետևողներուն խումբով աշխարհի չուրջ երկի և փրկութեան ոսկեղէն գօտի մը կապեց, այդ ընտրանեն քարոզեց։ Մարդահնար բան մը չէ այս։ Ցիսուս Քրիստոս է որ ըսաւ, «Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ։»

ԱՄԷնէն զօրաւոր և ամէնէն դեղեցիկ նկարագիրները անոնցն է, որոնք ամէն անձի բարեմասնութիւնները կը տեսնեն, ամէն անձի վրայ ըսա կարելւոյն լաւ հասարակ ունին և, երբ նոր անձի մը կը ծանօթանան, խոհոյն անոր ամէնէն ընտիր յատկութիւնները կը տեսնեն։

ԱՍԱԼ հասկցած և զրպարտուած անձեր երջանիկ կ'ապրին այս աշխարհի մէջ առ դիտակցութեամբ քաջալերուած թէ իրենց պերճն ուղիղ է։ Սակայն երջանկութիւն չկայ այն անձին համար, որուն բոլոր փափաքն է քննադատելի բան մը դանել իր ընկերներուն վրայ։

Ի՞ՆՉ այլաղան և չքեղ է հարստութիւնը զոր այս դանձը (Սաղմոսարկը) կը հաղորդէ։ Դժուար է բառերով բացատրել։ Այս դիրքը ստոր եմ ես կոչել հոդիին ամէն մասերուն անդամալուծութիւնը, վասն զի ոչ ոք իր մէջ պիտի դանէ զգացում մը, որուն պատկերը չդտար այս հայելիին մէջ։ Կ...վէ

ՔԱՂՑՐ եղէք։ Ձեր լուսագոյնը ըրէք և մնայցեալը Աստուծոյ թողէք։ Հաւատացէք հաստատապէս Աստուծոյ, անոր խոստումներուն լրման և անոր նախախնամական անօրինութիւններուն ընթացքին։ Աստուծոյ հետ քալեցէք, և ամէն առ

րի աւելի լաւ և աւելի երջանիկ պիտի ըլլաք։ Մի խոնդարէք ձեր հոգին խաղաղութիւնը անտեղի մտահոգութեամբ։ Հաւատացէք Աստուծոյ Որդիին, որ ձեզ կը սիրէ և իր անձը տուաւ ձեզի համար։ Պայծառ օր մը ձեր հոգին խորխոչ պիտի նետէ չափազանց երկինքի մը տակ անքոյթ նաւահանգիստի մը մէջ, մինչ Աստուծոյ հրեշտակները բարի գալստեան քաղցր նուագներ պիտի անդան և Աստուած ինքը պիտի ըսէ, «Մտիր քու Տէրոջդ ուրախութիւնը։» Վէբ. Ճոյս Վոսպէրի։

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԻՍԿԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ՔՍՏ իս հագուստ մը երբեք չափէն աւելի ազատ չէ երիտասարդի մը կամ երիտասարդուհիի մը հագցնելու համար, ալիոտ մը երբեք չափէն աւելի ընծիր չէ հնակարկատի, տակառապրծի կամ մուծահարուստ անձի մատուցանելու համար, և տուն մը չափէն աւելի պեղեցիկ մարգկային պլուս մը պատասխանելու համար։ Վայելչութիւնը, պերճութիւնը, կը վայէ մարդուս։ Բայց արդիւք այս առարկաներուն աւելի յարգ չենք ընծայեր քան զոր արժան է ընծայել անոնց, և արդիւք երբեմն տունը դրաւ չենք ենթարկեր ծանրապէն կահերուն ու դոյլերուն համար զորոնք կը բերենք կը վաճառենք անոր մէջ։ Ես աւելի կ'ընտրեմ իմ կերակուրս տասկառի մը պղտին ուտել, կամ անուպատին մէջ քաղցող Յովհաննու Մկրտչի ոճով հագուիլ, կամ բոլոր կեանքիս մէջ կոշիկ մը վրայ նստիլ քան ամբողջ դօրութիւնս ապառել տուն մը ունենալու համար կամ այնչափ հոգ տանիլ արտաքինին որ ներքինը պարապ ըլլայ մնասիքէ կալինի մը նման։ Դիզկուրթիւնը մեծ բան է։ Բայց հագուստի, տունի և կահերու գիզկուրթիւնը անոնք պահուճանքը է ընտանեկան սիրոյ հետ բաղդատմամբ։ Աչխարհի բոլանդակ պերճութիւնը չէ կրնար տուն մը կազմել, և կ'ընտրեմ աւելի քան տալ դպալ մը սրտագին հարազատ սիրոյ համար քան նաւերով մի կահերու և ճոխութիւններու բոլանդակ դումարին համար զոր աչխարհ կարող է հաւաքել։ Օ. Ո–. Հոմ

ԳՈՐԾ ԴՏՆԵԼՈՒ ԵՐԿՈՒ ԿԵՐՊ

ՓԱՆԱՄԱՑի ջրանցքի յանձնախումբին նախագահը գործի համար դիմումներ կ'ընդունի չաւերէ։ Անցեալ ամառ թղթատարով երկու հատ ընդունեցաւ ազգմէ։ Մէկը ատպէս գրած էր.

«Ես տասնչհինգ տարեկան եմ։ Կ'ուզեմ աճեմնել Փանաման։ Հայրս Ռոզեվելթի համար քուէ տուաւ։ Կրնամ ջրանցքը երթալ լաւ չոգենաւով մը։ Հոն ուսուցած ըլլալս է։ Ո՞րչափ վարձք պիտի ընդունիմ։ Կրնամ տուն գալ երբ ուզեմ։»

Միւսը ատպէս գրած էր.

«Ես տասնչհօթը տարեկան եմ, և տարի մը աչխատած եմ արտաչափի ձողով և չղթայով։ Ուժեղ եմ և գործ կ'ուզեմ։ Կը փափաքիմ ջրանցքին վրայ աչխատիլ եթէ յարմարութիւն ունիմ։ Ինչպէս կրնամ գործ գտնել։»

Այս վերջին տղան քաղաքային պաչտօնի քննութիւն տուաւ, անցաւ քննութենէն, և այսօր ջրանցքին վրայ կը գտնուի, և չատ գործ ունի իր առջև։ Միւս տղուն նամակը աւելորդ թուղթեբուն զամբիւղը գնաց։

ԽՈՒՐՋ ՄԸ ՓԱՅՏ

ԱՄԵՐԻԿԱՅի մէջ Քրիստոնեայ զօրականներու խմբակ մը չաբաթն անգամ մը աղօթաժողով կը գումարէր։ Իրիկուն մը նոր ձայն մը լսուեցաւ ժողովին մէջ։ Մարդ մը, որ չաճախ ներկայ կը գտնուէր բայց երբեք չէր խօսեր, սատկէս ըսաւ. «Ես սովորութիւն չունիմ աղօթաժողովի մէջ խօսելու։ Կ'զգամ թէ անկարող եմ խօսիլ։ Բայց չաբաթ այնչափ օգտուած եմ այս ժողովներէն որ կը խորհիմ թէ իրաւունք չէ որ մէկտ Քրիստոնէական այս կրակէն սաքնամ ես առանց երբեք իմ կողմէս դող մը վառելանիւթ ըներելու։ Ուսած ոաքի եղայ ըսելու ձեզի թէ ձեր Փրկիչը իմ Փրկիչս է, և թէ չատ չնորհակալ եմ բոլոր այն օգնութիւնն և խրախոյսին համար զոր դուք ինձի կուտաք անոր ծառայելով։» Եւ երբ այդ խուրձ մը փայտը աղօթաժողովի կրակին մէջ նետուեցաւ, բոցը նոր չառաչլով ու չերմութեամբ փայլեցաւ և մէկէ աւելի ժողովականներ ի նորոյ հրճուեցան ատոր չոլիւնէն։ Ե՞րբ ժողվեցիք դուք փայտի վերջին խուրձը ձեր աղօթաժողովի կրակին համար։

ՏԱԼՈՎ ՀԱՐՏԱՑԱԾ

ՔՆՆԵԹԻՔԸթի մէջ սիկին մը գեղեցիկ ծաղկանոց մը ունէր և չատ կը պարծէր անով։ Ամբողջ դաւառն ալ կը պարծէր անով և մարդիկ մղոններով ճամբորդութիւն կ'ընէին գայն տեսնելու համար։ Տիկինը ծաղկասիրութեան մէջ վերջին տալճան անչահախնդիր էր և անոնք քանակութեամբ ծաղիկ կը բաչխէր։ Իր գրան քով երկու խոչոր ատկառ կը կախուէր։ Ամէն տուաւ ծաղիկով կը լեցուէին ատոնք և անցորդները կը հրաւիրուէին ծաղիկ առնել։ Դպրոցականներ, առևտրականներ, դատարկապորտանոց հաւաստարատէս կ'օրն-

նէին բարի կնոջ ազնուութիւնը։ «Դուք որ այս չափ առատութեամբ կը կարէք ու կը բաչխէք, չէ՞ք վախնար որ ձեզ կը զրկէք,» ըսաւ մէկը ան նոր։ «Որչափ չատ կարեմ, այնչափ աւելի կ'ուռ նեմամ,» պատասխանեց սիկինը. «չէ՞ք դիտեր թէ տունկերը, եթէ թողուի որ ամբողջ երթան, կը դաղրին ծաղկիլէ։» Կը փախչի գեղեցկութիւնը Բրիտանիէական այն կեանքին որ բարի գործերով և բարեգործութիւններով լեցուն չէ։ Հոգին իր ա նոյշ հոտը կը կորսնցնէ, երբ ձեռքը կասի տալէ։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Ամերիկա. Տր. Յ. Ի. Բլարք, Բրիտ տանեայ Ջանասիրաց Ընկերութեան նախա գահը, վերջերս չրջան մը կատարած է Հարա ւային Ամերիկայի մէջ։ Զանազան երկիրներ այցե լած և չատ ժողովներ ըրած է Աւետ. Բրիտանե ականերու հետ։ Հետեւեալը կը գրէ Հար. Ամերիկա յի կրօնական վիճակին վրայ. Ոմանք կ'ըսեն թէ երկիրը արդէն գրեթէ աւետարանուած է, թէ Ա մերիկայի Սպանիացի գաղթականները իրենց հետ բերին Բրիտանէական կրօնքը, և թէ Բողոք. միսիոնար ները պէտք է որ աչխարհի միւս կողմերուն դար ձընեն իրենց ուչադրութիւնը։ Ճչմարիտ է թէ Հար. Ամերիկայի բնակչաց մեծամասնութիւնը Կաթոլիկ են անուանով, բայց ժողովրդին բարոյական վիճա կը կը ցուցնէ թէ Հար. Ամերիկա մին է աչխարհի այն գաչտերէն որոնք չատ մեծ պէտք ունին Բողոք. միսիոնարներու աչխատութեան։

Ճչմարիտ է թէ բարեպաչտ և անձնանուէր Բրիտանեանները կը գտնուէին այն Կաթոլիկ միսիո նարներուն մէջ որոնք առաջին անգամ Աւետա րանը քարոզեցին Հար. Ամերիկայի մէջ։ Նե հոն տակաւին կը գտնուին մաքուր և եռանդուն ողի ներ թէ՛ աչխարհականներուն թէ՛ եկեղեցականնե րուն մէջ, բայց միևնոյն ժամանակ կը խոստովա նին մինչև իսկ մեսյի Կաթոլիկներ թէ Հար. Ա մերիկայի մէջ եկեղեցին անկեալ և ապականեալ է։ Հանրածանօթ է եկեղեցականներուն անբարո յականութիւնը։

Հար. Ամերիկայի եկեղեցական առաջնորդներէ հանրագրութիւն մը ղրկուեցաւ Լէոն Ժ Գ. Պապին, չաճախապէս գայթակղութիւններու պատճառաւ և կը խնդրուէր որ քահանաներու ամուսնութիւնը թոյլատրէ. բայց խնդրուածք ի դերև եղաւ և ուս ու նախկին գայթակղութիւնները չարունակեցին և աւելցան։ Քահանաներուն մէջ այսպիսի զեղծ և ապականեալ բարոյականութեան գայթակղեցուցիչ արդիւնքը անա յայտնի կը տեսնուի ժողովրդին մէջ։ Ամէն մեծ քաղաքի մէջ ընկերիկ մանուկնե րու հիւանդանոցներ կը գտնուին։ Այս ընկերիկնե րէն չատը քահանաներուն պատկերն են, կ'ըսուի։

Եկեղեցիները կիներէ կը լեցուին և այր մարդց մէ թափուր են։ Միթէ իրաց այս վիճակին մէջ զարմանալի՞ է որ այր մարդիկ չատին աստիճան անտարբեր են հոգևոր ուսէ բանի և անհետաքրքր թեան կը մղուին։ Բոլոր այն երկիրներուն մէջ ուր Բողոքականութիւնը զօրաւոր է, Բողոքակա նութիւնը չատ պիտանի է Կաթոլիկ Եկեղեցին մաքրելու և աղնուացնելու համար։ Ա.յսպէս ըրած է Հիւս. Ամերիկայի և Եւրոպայի մէջ, և մարդ պի տի խորհէր թէ Կաթոլիկները իրենք ուրախ ըլլա լու են Բողոք. միսիոնարներուն գալուն և պիտա տելուն համար, որոնց ջանքերը բարի արդիւնք յառաջ կը բերեն ժողովրդին համար և կը ծառա յեն իրենց եկեղեցւոյն մաքրութեան, որու մեծ պէտք ունին։

Հար. Ամերիկա կրօնական և եկեղեցական նկատումներով յուսալից է։ Արդէն տեղ տեղ կան նչաններ թէ Հար. Ամերիկայի այդ մեծ պատմական եկեղեցին աւելի չատ լամնամոռութեան կենդանատար ազդեցութիւններ կը ցուցնէ և յաջողութեան ա ւելի ընդարձակ պատեհութիւններ կը խոստանայ Ի. դարու համար։ Աստուածաչունչը լայնօրէն չրջա բերուած է Հար. Ամերիկայի բոլոր լեզուներով, և չարունակ իր ճամբան կը բանայ դէպ ի ժողովրդին սիրտերը։

Բայց ի Փերուէ բոլոր հանրապետութիւնները կատարեալ կրօնական ազատութիւն հրատարակած են, և մինչև իսկ Փերուի մէջ ժողովրդին սրա մաղրութիւնը նպաստաւոր է աւետարանական քարոզութեան։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ արտաքսուած չէ Հռոմէ չաստանէ. Էրլիթէայի Շուէտական Առաքե լութենէն Մր. Քարլ Սէդերքուիսթ, որ քանի մը ամիսէ ի վեր Ատիս Ատաբա, Մէնելիք թագաւո րին մայրաքաղաքը, կը գտնուի, կը տեղեկացնէ թէ Հապէչաստանի մէջ իր ըրած ճամբորդութիւն ներուն միջոցին տեսած է Աստուածաչունչներ, գրեթէ մաչած և կտոր կտոր եղած, այն պատճա ռաւ որ գտնողը կարդացած են, տունէ տուն փոխ առած և կրկին և կրկին կարդացած են բազ մաթիւ տարիներ ընտանիքներ։ Այն երկրին մէջ ուր Կալլացերէն կոչուած լեզուն կը խօսուի, կը տեսնէ որ ժողովուրդը սիրայօժար կ'ընդունի և չատ կը յարգէ Աւետարանը։ Այսու ամենայնիւ Հապէչ քահանաներուն մեծագոյն մասը չեն հա մակիր միսիոնարայ աչխատութիւններուն։ Կալ-

լանները պրեթէ 12,000,000 կը հասնուին, որոնց մէջ այժմ կը գտնուին հինգ վեց բնիկ ասեասարա-նիչներ միայն և ենթապայի մէկ միսիոնար։

ՍԿՈՎՏԱԿԱՆ Ազատ Եկեղեցւոյ առաքելութիւն-ները. Սկովտական Ազատ Եկեղեցին ունի 300 ձեռնադրեալ միսիոնարներ և միսիոնարուհի-ներ միսիոնարական արտաքին դաշտին մէջ։ Հիւ-անեանն է աշխարհիս 15 երկիրներուն մէջ ա-նոնց գործին ամփոփոյքը.

1. Մեծ ու պզտիկ 85,370 անձերէ բազկացեալ Բրիտանական հասարակութիւններու մէջ 5,565 հո-գի մկրտուելեան անցեալ տարի և 45,987 հոգի Հաղորդութեան անդամ եղան։ 2. Ոչ նուազ քան 86,901 անձեր, երկու սեռէն ալ, ամէն օր Սուրբ Գրոց դաս առին ոչ սակաւ դպրճիններու, ստուա-ծաբանական սրահներու, վարժապետանոցնե-րու և հասարակ դպրոցներու մէջ, միսիոնարնե-րու ձեռքով։ 3. Յիսուն բժիշկ միսիոնարներ Աւե-տարանը քարոզելէն բժշկութեան սպասով կամ ապաքինման վիճակի մէջ գտնուող աւելի քան կէս միլիոն անձերու, մինչ հիւանդանոցներուն մէջ գարմանուելին 7,000 հիւանդներ և աւելի քան 12,000 վիրաբուժական գործողութիւններ կատա-րեցին։ 4. 1,900է աւելի աղատուած աւելի քան հազար տղաք և աղջիկներ կը չարունակէին սո-վորեցնել, մինչ ուրիշ հազար մը դուրս գացած են իրենց վիճակի մէջ։ Անոնք ամէնը միսիոնարներ էին և ամենք արդէն Հաղորդութեան անդամ են։

Կը հաչուուի թէ Սրեմտեան Զինուսանի Ծ-չուէն դաւառի մայրաքաղաքին, Շէնխուի, մէջ հիմա 11,000 ուսանող կը գտնուի։ Կրթական չարժումը դեռ հազիւ երեք տարի առաջ սկսուած է։ Հոն կը գտնուին ամէն տեսակ դպրոցներ, ո-մանք անհատական, ամենք կառավարական և այլք՝ հանրային։ Ուսանողները կէս մը Եւրոպա-կան ղեկտ կը հաղնին, ձախ թեղանիքին մօտ ասեղնագործ վիշապով։ Մինչև իսկ Բրիտանեայ դպրոցներու աչակերտները նոյն զարդարանքը ու-նին. և վերարկուին վեր գարձած օձիքին վրայ կը գտնուի արծաթի չքաղրամ (մետալիոն) մը, որուն վրայ կը տեսնուի նշանագիր մը, որ կը ցուցնէ դպրոցին կարգը որու կը պատկանի ուսանողը։ Բազաքին մէջ չրջելու ատեն զարմանալի տեսանե-լով խումբ մը ուսանողներ որոնք իրենց օձիքնե-րուն վրայ իսկական սեռի յատուկ նշանագիրներ կը կրէին։ Երբ ես այդ տեղի միսիոնարներէն ո-մանց հարցուցի թէ ինչ կը նշանակէ այս, պա-տասխան արուեցաւ թէ բարեկեցիկ ընտանիքներէ մանկամարդ կիներ և օրիորդներ հիմա աղջկանց դպրոց կը յաճախեն, և իրենց եղբայրներուն հետ միևնոյն դասերուն կը հետևին, բայց իրենց կա-նոնի զգեստներով չեն կրնար վտղոց երթալ և դա-սերուն երթալ, ուստի հիմա դրեթէ այլ մարդոց պատկանելու ձևով զգեստներ կը հագնին։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԿԱԹԻ ԱԿՈՒԱՆԵՐՈՒ ԽՆԱՄՔ

Շատ ծնողքներ կարծես կը խորհին թէ, որով-հետև ակռաներու առաջին չարքը վերջապէս պի-տի լինայ քանի մը տարիէն, չարժեր անոնց մաս-նաւոր խնամք տանիլ։ Բայց սխալ է այդ, վասն զի առաջին ակռաները ճիշդ այնքան կարևոր են որքան մնայուններնին։ Եւ լաւ երկրորդ չարքին օգտակարութիւնը և գեղեցկութիւնը մեծապէս կախեալ է կաթի ակռաներուն պահպանութեան համար տարուած խնամքին ցորչափ ժամանակ ծնօտ-ները կը բանեն զանոնք։

Որչափ կարելի է կանուխ — երբ մանուկը երեք տարեկան կ'ըլլայ — փոքրիկ կակուղ վրձին մը տա-լու է անոր և սորվեցնելու է զանիկա դործածելու եղանակը, և կանոնաւոր կերպով դործածել տա-լու է զայն օրը դէթ երկու անդամ։ Պէտք է ցուցնել թէ վրձինը ակռաներուն քսելու է վեր վար, լինաերկին ակռաներուն ծայրին տանելով — ոչ թէ կոլմնակի — և աղէկ է դործածել տալ հա-ճելի համով ու հոտով ալքալիաւոր ատամնախոշի մը։

Ակռաներու ատողջապահութեան այսպէս կա-նուխ սովորելու օգուտները լոյսայայտ են և քաղ-մատեսակ։ Նախ, տասով մանուկին մէջ աղէկ ու-նակութիւն մը կը հաստատուի, և աղէկ ունակու-թիւն մը ո՛րքան կանուխ կազմուի, այնքան ա-ւելի ապահովապէս կը չարունակուի ամբողջ կեան-քին մէջ։ Երկրորդ, տասով պզտիկները ղերծ կը մնան յաճախապէս ակռայի ցաւերէ և թերևս ցա-ւալին դիչերներէ, և վերջապէս տասով կը պահուին կաթի ակռաները փտելէ և կանուխ իյնալէ։

Աւելի ամենամեծ կարևորութիւն ունի։ Ա-ռաջին ակռաներուն գործը կերակուր ծամել չէ միայն, այլ նաև օգնել ծնօտներուն կանոնաւոր զարգացումին, այնպէս որ երբ դայ մնայուն ակ-ռաներուն դուրս ցցուելու ժամանակը, անոնք բաւական տեղ գտնեն իրենց՝ կանոնաւոր և չար-գարուն կերպով չարուելու համար քովէ քով, և վերի ու վարի ծնօտները լաւ չարմարին իրարու դիմաց։

Վերի և վարի ակռաներուն այս փոխադարձ կարգաւորութիւնը հարկ է, ոչ միայն այն պատ-

ճառաւ որ պատչաճ ծամոզուԹիան համար անհրաժեչտ է, այլ վասն զի առանց անոր՝ ակռաներուս վատուԹիւնն և առաւնային ուրիչ հիւանդուԹիւններ յառաջ կուգան։

Սա ևս պէտք չէ մոռնալ Թէ կաԹի ակռաները ծամոզուԹիան համար են և երկար տարի կը մնան եԹէ կատարելու պատչաճ գործ տրուի անոնց։ ԲնուԹիւնը չատ հակամէտ է անփոյԹ գտնուիլ իւրմէ նպատակին չգործածուած գործարաններուս համար, և նոյն ու կակուղ ուտեստները կաԹի ակռաներուն կանուխ վատնուն պատճառ կ'ըլլան։ Այն ինչ մանուկը կաԹէն կը կարուի և ակռաներ ունի, անոնց ընելու գործ ալուր է։ Մանուկներուն պէտք է կերցնել հոսի կեղև, կարմրցուած հաց և պաքսիմատ, որոնք պէտք է որ ծամուին և լորձունքով Թրջուին կուլ տրուելէ առաջ։ Այս բանը կ'օգնէ ծամոզական մասնիկներուն զարգացման, կը մաքրէ ակռաները կարծր առարկաներու հետ չխմամբ, կը պնդացնէ լնիները, և վերջապէս կը տպաւորէ կատարեալ ծամոզուԹիան ուղղակիուԹիւնը որ այնքան անհրաժեչտ է լաւ մարսողուԹեան համար։

ԳՑԻ ՆԵՐՔԻՆ ՓԱՊՈՒՂԻ

Նիւ Եորք քաղաքին մէջ Իսի դէմն ներքին մեծ փապուղին չինուելէն առաջ մեքենայով մը բոլորաձև գրահներով պաչտպանուած որ կրնայ անուանուիլ ահագին խոյան։ Ծուռ և բախտաւոր ահագնազանուած և վիԹխարի պողպատ տախտակները կը ցուցնեն այն մեծ ոյժը որով այս ահեղ «խոյան»ը մղուելէն առաջ հողին մէջէն։ Մակերեսէն հարիւր ոտք վար, ոտք առ ոտք, օր ըստ օրէ, ապահով գետներքէն դէպ ի անատուպուԹիւններ որոնք ծածկուած կը մնան գետնի ներքին, երկու գրահները յառաջ չարժեցան և մղուեցան ճնչելով օդի ոյժով։

Այս գրահներուն ետևը կու գայ երկաԹեայ ցանց մը որ հիւսուած և ահագին խողովակ մը ձևացած է և փապուղիին կոզմերը կը կազմէ։ Այս խողովակը չինուելէն առնր հատուածներէ կամ մանուկներէ, որոնց իւրաքանչիւրը ունէր չատ մասեր կամ հատուածիներ։ Առանք հարիւրաւոր լիպրա կը կչռէին, բայց գիւրաւ վերցուելու և իրենց տեղերը դրուելուն օդի միջոցաւ մղուող մեքենայով։ Այս հատուածիները կցուելուն իրարու նաև իրենց անմիջապէս ետևը գտնուող մասնիկները կին, և այսպէս ամբողջուԹիւնը կը կազմէ հատատուն գնդուած մը, որ աւելի ուժով պիտի ըլլայ երբ պատուի մածուկով նեւԹով։

Երկու գրահները դէպ իրար կը դիմեն դետին հանդիպակաց կողմերէն։ Ձարտարապետները այս չարժումին կը հետևէին «ձչդիչ» դործիքներով, այնպէս որ բոլոր ժամանակին մէջ կը գիտնային Թէ ո՛ւր կը պատահէր վրիպում ուղիղ գծէն։ Այդպիսի վրիպումներ անմիջապէս կը դարմանուէին։ Այդպէս անոնք չաբաԹներով յառաջ ընԹացան, վստահ ըլլալով Թէ իրենց դիտական հաչիւներուն չնորհիւ կարող պիտի ըլլային երկու գրահները իրարու հանդիպեցնել միևնոյն տեղը։ Եւ այնքան յառաջ գացած էին որ կրցան երկաԹ խողովակ դնել մէկ փապուղիէն միւսը, այնպէս որ ճչդիւ կարելի էր տեսնել դիծը որու պիտի հետևէին։ Այնուհետև միացնելու գործը յառաջ գնաց արագ գումարով, մինչև որ եկաւ մեծ օրը երբ երկու կողմերուն գործաւորները կրցան տեսնել և լսել իրար, և երկու գրահները դէպ իրար կ'երթային արագ արագ առանց մէկ մատնաչափ իսկ խոտորելու։

Վերջին քայլն էր վերցնել գրահները անոնց իրար դիմաւորելէն ետքը, և երկաԹի հատուածները իրենց տեղերը դնել։ Այս եղանակաւ ի գլուխ հանուեցաւ փապուղի չինելու ամենէն դիտական և արագ կերպը։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ՍՏՈՑԻԿԵԱՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԿՐՕՆԵՐ

Փրոֆ. Յակոբոս Հ. Ճէֆէեան

Ստոյիկեան փիլիսոփայուԹիւնը հեԹանոսական ազատագրած բարձրագոյն փիլիսոփայուԹիւնը կրնայ համարուիլ, մանաւանդ բարոյականի տեսակէտէն նկատուելով։ Մինչէ՛քիէօ, առանձնաՀերոդ դարու Հռոմայեցի նշանաւոր հրապարակագիրը և փիլիսոփայ մը, կ'ըսէ Թէ, եԹէ վարկեան մը մտածեր Թէ ինք Քրիստոնեայ է, պիտի չվարանէր առոյիկեան փիլիսոփայուԹեան անհետացումը նկատել իբր մարդկային սեռի դժբաղդուԹիւններէն մէկը։ Անոնց ամենէն առաջին ուսուցիչներէն նչանաւորագոյնն էր Զինոն, որ ապրեցաւ Քրիստոսէ իբր 300 տարի առաջ։ Այս առաջիններուն մէջ ուրիշներ ալ կային որ նչանաւոր հանդիսացան, ինչպէս Սբիտոն, Տարսոնացի Զինոն, Բաբելոնացի Դիոգինէս և այլն։ Բայց առնցմէ ետքը եկողներուն մէջ ամենէն նչանաւորներն էին Սենեկա, որ մեռաւ յամի Տեառն 65, այնպէս որ ժամանակակից կրնար համարուիլ մեր Տէրոջը։ Այս մեծ առաքելական փիլիսոփան էր Հռոմէական աչխարհը վարաւորող և հրահանգող մեծ դէմքերէն մէկը։

Աստիկեան այս նշանաւոր վիլլասիանեըուն ամէ-նէն ղլխաւորներն էին նաեւ Մարկոս Անտոնիոս, կամ ինչպէս ընդհանրապէս կը կոչուի Մարկոս Ա-բրեղիոս, որ յետոյ բարձրացաւ նաեւ մինչեւ Հռոմայ կայս. գահը։ Զարմանալի է որ հին աշխարհի մէջ կը գտնենք ուրիշ աստիկ նշանաւոր վիլլասիայ մը որ ընկերական դէմքով հակառակեան էր Մարկոս Ա-բրեղիոսի, Եպիկտետոս, որ գրեթէ ժամանակակից էր և աստիկեան վիլլասիայութեան մէջ ամէնէն նշանաւոր դէմքերէն մէկն է։ Բայց այս երկուքը, մինչ կը հաւաքէին միւնոյն գաղափարները և կ'ուսուցանէին միեւնոյն վարդապետութիւնները, յարդ չտալով արտաքին իրերու, այլ հետամուտ ըլլալով ներքին, հոգեկան մեծութեան, իրարմէ բացարձակապէս կը տարբերէին ընկերական դիր-քով։ Մէկը իր երակներուն մէջ ունէր Հռոմէա-կան ազնուապետութեան ամէնէն զուտ արիւնը։ Իսկ միւսը կը վերաբերէր ծննդեամբ ընկերութեան մրուքին։ Մէկը ռնական գեղեցկութեան տի-պարն էր, միւսը հիւանդոտ և տխուր։ Եւ սակայն աստիկեան իմաստասիրութեան գաղափարները նոյնքան աղդուապար և համոզկեր եղանակով կ'ու-սուցանէին Եպիկտետոսի չրթունքներէն որքան Մարկոսներէն։ Աւելին կայ։

Աստիկեանութեան ղլխաւոր սկզբունքներէն մէկն էր, ուրեմն, կարեւորութիւն չտալ արտա-քին պերճութեան և նիւթական կամ ղգայական վայելքներու։ Անոնց նպատակակէտն էր ընդհանրա-պէս չատ պարզ ապրիլ և բարձր մտածումներ, բարձր նկարագիր ունենալ։ Ներքին արժէքէ ղուրկ կը համարէին բոլոր այն իրերն զորս ռամիկները աւ հաւասարակ կը նկատէին իրր ամէնէն բաղձալի քաներըը, այսինքն հարստութիւն, համբաւ, փառք և հաճոյք։ Հոգիին վերաբերող իրերուն արժէք կ'ընծայէին միայն։ Եւ անոնցմէ ամէնէն ղլխաւորնե-րէն մէկուն, Աւրելիոսի, երբ իրապէս յանձնուե-ցաւ աչխարհի բոլոր մեծութիւնը, կը ջանար իր կեանքը համաձայնեցնել աստիկեանութեան այս սկզբունքին։ Պարզ և ժուժկալ կեանք մը կը վա-րէր և իր միտքը կը զբաղեցնէր բարձրագոյն մտա-ծումներով։

Աստիկեան միւս մեծ ներկայացուցիչը, Եպիկ-տետոս, Փռիւգիոյ ծառան, որ ծնաւ Բրիատոսի թուականին առաջին դարուն մէջ և մեռաւ երկ-րորդ դարուն առաջին կիսուն մէջ, խիստ նչա-նաւոր էր իր զարմանալի համերաստարութեան պատճառաւ։ Իր երիտասարդութեան առն եւ պոիրոդիտոս անուն խոստակոյր մէկուն ծառան եղած ըլլալով մշակեց և զարգացուց այն հիանալի համերաստիւնը որուն համար այնքան նչանաւոր հանդիսացաւ։ Իր տէրը անդամ մը սաստիկ զար-կած ըլլալով անոր սրունքին, դարձաւ անոր ու սա հանդարտ խօսքը ուղղեց. «Պիտի կոտրես սրունքս։» Այս դաչակութիւնը չատով կատար-ուեցաւ, որուն վրայ սրունքը կոտրած փիլիսոփան ամենայն հանդարտութեամբ ըսաւ կրկին. «Ծեղի չըսի թէ պիտի կոտրես գայն։» Յաւի համար այս ծայր աստիճան անզգայութիւնը հիմնական սկըզ-բունք մըն էր Եպիկտետոսի և անոր նման ուրիշ աստիկ իմաստասէրներու վիլլասիայութեան մէջ։ Անոնք դիւցազնական համբերութիւն կը քարո-զէին. կը յորդորէին արհամարհել ցաւերը, դժբաղ-դութիւններն և մինչեւ իսկ մահը։ Նոյն այս Եպիկ-տետոսն էր որ կ'ըսէր թէ ցաւերը, տառապանքը և մահը անպատճառ պէտք չէ որ իրեն հետ ունենան տրտմութիւնն ալ։ Մարդս չարիքներու մէջ պէտք չունի տրտմելու։ Փոխանակ ախորժութեամբ կրելու զանոնք, կրնայ զուարթամտութեամբ ասնել։ Կը տեսնուի թէ անոնք մեծագոյն կարեւորութիւնը կ'ընծայէին միտքին, հոգիին։ Հոգին ամէն դիպուած-ներէ կամ պատահարներէ վեր պէտք էր մնար։ Պէտք չէր որ ընկճուէր անոնմէ, այլ պէտք էր յաղթել անոնց տակուն, անվհատ համբերատարութեամբ։ Բարո-յականի քարոզիչներ էին յաւէտ քան սուկ վիլլի-ասոփայ։ Թէպէտ և սկզբան տրամաբանութեան, ընա-դիտութեան և բարոյագիտութեան երեք ճիւղերն ալ կը մչակէին, բայց դլխաւորաբար իրր բարոյա-խօս ճանչցուած էին, որովհետեւ փիլիսոփայու-թիւնը սերտիւ կը կապակցէին գործնական կեան-քին հետ և հեթանոսական բարոյական դրութիւն-ներուն ամէնէն կատարեալն էր որ կ'ուսուցանէին։ Զարմանալի չէ որ Սբ. Հերոնիմոս անոնց ուսու-ցածները չատ բաներու մէջ Բրիատոնէակա-նին համաձայն կը գտնէր, և Բրիատոնէական ե-կեղեցւոյ ուրիշ հայրեր ալ Սենեկայի վրայ կը խօսէին իրր Seneca pene noster (Սենեկա գրեթէ մերինը)։ Տրամաբանութեան մէջ, անոնք դիտու-թեան չափանիշը զգայարանքներուն տպաւորու-թեան մէջ կը գտնէին։ Այդ տպաւորութիւններն էին որ նիւթ կը հայթայթէին տրամաբանութեան, անոնցմով կատարելու իր ձեւակերպութիւնները։ Ուստի արդի Սկովտական գպրոցին նման կը կըս-ուէին սկեպտիկականութեան հետ, որ միչտ տար-բականերու իրականութիւնը կամ դոյութիւնը կ'ու-զէր ժխտել։ Աստիկեանները կը պնդէին թէ ա-ռարկայի մը ամէն մէկ ներկայացումը նոյն իսկ այն առարկային դոյութիւնը կը հաստատէ ան-պատճառ։ Բնաչխարհութեան մէջ կը հակէին համայ-

հաստատաձեւական։ Համամիաստատաձեւութիւնը նիւթական տիեզերքը իբր թէ Աստուծոյ մարմինը կը նկատէ։ Աչխարհէն, տիեզերքէն դուրս Աստուած չկայ անոնց համար։ Միայն անոանկելի իրերուն մէջն էր ան։ Սայինկեանններուն համար Աստուած հոն էր միայն ուր նիւթ կար։ Ան է արդէն բուն համամիաստատաձեւութիւնը, որ կ'ըսէ թէ Աստուած չկրնար գոյութիւն ունենալ առանց Աստուածոյ, ոչ ալ Աստուած կրնայ գոյութիւն ունենալ առանց տիեզերքի։

Սայինկեանններու այս համամիաստատաձեւական փիլիսոփայութիւնը իրենց դրութեան ամէնէն յոռի կողմն էր, և այս էր որ այնքան կը նսեմացնէ անոնց գործողն փայլուն և գովելի կողմերը։ Մարդ կ'զմայլի երբ կը կարդայ անոնց նշանաւոր հոգեւոր հայրերուն մտածումները նիւթերն վերաբերեալ մեծութեան և անճնուէր ու համբերող կեանքի մը համար անոնց գրած սկզբունքները և յորդորները։ Խորունկ պաշտամ մը ունէին մարդուս մէջ գըտնած բանականութեան և արամաբանական բողոքութեան համար։ Սայինկեան փիլիսոփայութիւնը իր բոլոր այժը կեդրոնացուցած էր պանծացնելու բանաւորական սկզբունքը մարդուն մէջ և անկէ դուրս գտնուղ աչխարհին մէջ ալ։ Անոնք կը հաւատային թէ այդ սկզբունքն է որ կը տիրապետէ բոլոր Բնութեան մէջ, կը թափանցէ անոր ամէն մասերուն մէջ, ինչպէս հոգին կը տիրապետէ մարմնոյն։ Ան կ'անցնէր աչխարհին մէջէն հոսանքի մը պէս որ ընդ միշտ կը հոսէ, հովի մը պէս որ չարունակաբար կը փչէ։ Ան պէս է ան աչխարհին ինչպէս է չունչը թոքերուն։ Աչխարհ կ'ապրի գոնիկա ներչնչելով ու արտաչնչելով։ Մարկոս Աւրելիոս իր «Մտածութիւն» կոչուած գործին մէջ կ'ըսէ։ «Վայրկեան մը հնթադրեցէք թէ լոկ անհատական քմահաճոյքն է որ կ'որոշէ դէպքերու ընթացքը, հնթադրեցէք թէ ամբողջ Բնութիւնը դիպուածին գործքը ըլլար, եթէ այս աւեսակ հնթադրութիւն մը հանդուրժելի ըլլար ալ, տակաւին Բնութեան մէջ պիտի գտնուէր մէկ պարզապարուած վայր մը որուն մէջ դիպուածը պիտի չիշխէր, և պէտք չունէր իշխելու, և այլ վայրն է մարդուն հոգին։ Մարդը, գինքը չրջապատող անծայր մեծութեան մէջ, տակաւին պիտի կրնար ըսել թէ ինք արտօնութիւն ունի բանականութեան չանը կրելու։ Ան վայրը ուր ինք կը գնաց կի տակաւին՝ պիտի ըլլայ լուսոյ կէտ մը։ Ան չաւիղը ուրկէ ինք կը գալէ՝ տակաւին պիտի ըլլայ լուսոյ հետք մը, մտածութիւններուն մէջաւղը։ Բայց ճչմարիտը խօսելով, այս հնթադրութիւնը կատարելապէս անհիմն է։ Կարելի՞ բան է որ քու մէջդ բանաւորութեան սկզբունք մը գտնուի, և չգտնուի նաեւ այն տիեզերքին մէջ որուն մէկ մասն ես դուն։ Բանական սկզբունքը ամէն բանի մէջ եղած կեանքն է, ամէն իրայ հոգին է։ Կարելի՞ էր ասկէ աւելի հզօր եղանակով մը ոչնչացնել դիպուածի գերը տիեզերքին մէջ։ Կարելի՞ էր աւելի փայլուն կերպով մը մեծացնել բանական սկզբունքին գերը մարդուն և տիեզերքին մէջ։

Աւբելիոս չատ գեղեցիկ մտածութիւններ ունի տիեզերքին մեծութեան վրայ ալ։ Անոր անհատնութիւնը իր վրայ մեծ ազատորութիւն գործած է, իր մտածումները պարփակող սահմանապակութիւններ չկան, երբ ինք ազատօրէն կը թափառի անչքակտելի մէջ։ Աչխարհը անոր համար անճառ չինուած մը չէ, որուն չուրջը ըլլայ տափակ երկիրը և որուն ձեղունը ըլլայ երկինքին կամարը, լուսաւորուած երկնային լամպարներով։ Մեզ չըրջապատող անչքակտելին վրայ ինքն ալ մեզի հետ միեւնոյն տեսութիւնը ունի, դիտէ թէ ամէն կողմ անհատն, անեզր տարածութիւն կայ։ Ծովը, կ'ըսէ, կաթիլ մըն է տիեզերքին մէջ, Աթոս լեռը հողակոչտ մըն է միայն, Եւրոպա և Ասիա սոսկ մէյմէկ անկիւններ են։ Ինչ որ է իր մտածումը անչքակտելի վրայ՝ նոյնն է նաեւ ժամանակի վրայ։ Ներկայ ժամանակը, կ'ըսէ, սոսկ կէտ մըն է։ Անոր առջեւ կը տարածուի անցեալին անսահման անդունդը։ Անկէ անդին կը տարածուի ապագային անդունդը, հաւատարապէս անսահման և անեզր։ Բարձր և գեղեցիկ տեսութիւններ չէ՞ն տանք ամէնքը։ Հիմա ուրեմն աչքերնուդ առջեւ բերէք փիլիսոփայական այս հին դրութեան բոլոր պերազանցութիւնները, ներքին մարդուն արժէքին նկատմամբ անոնց ունեցած բարձր համարումը, տանոց չատ կարեւորութիւն ընծայելու արտաքին պարագաներուն, տիեզերքի մեծութեան ու անոր ոչ թէ դաղափարային այլ իրական բան մը ըլլալուն վրայ անոնց ողջամիտ տեսութիւնները, մարդուն և տիեզերքին մէջ տիրապետող բանական սկզբունքին համար անոնց ունեցած պաչտումը, անոնց հեղինակութիւնը դիպուածի անհերիաթութեան վրայ։ Եւ բոլոր այս ողջամիտ տեսութեան հետ միացուցէք այն բարձր նկարագիրը զոր անոնք կը չատագովէին ու չատ անգամ ցոյց կու տային գործնական կեանքի մէջ, նաեւ այն հիանալի և տակուն համբերատարութիւնը զոր ցոյց կու տային աչխարհի ցաւերուն, հիւանդութեան չարիքներու ու ամէն կարգի դժբաղդ կացութիւններուն մէջ, և յայտնի չ՞ որ մեր աչքին առջեւ պիտի բարձրանայ իբր գեղա-

լեալ վիլիսոփայական դրութիւն մը իր դիմաւոր կէտերուն մէջ, և չէ՞ որ բնականաբար մեր չըրթունքներուն վրայ կու գայ սա հարցումը թէ ինչո՞ւ այն վերջապէս անցաղոզ եղաւ, ինչո՞ւ Քրիստոնէութիւնն առաջ աշխարհիս ամէնէն քաղաքակրթեալ և զարգացեալ երկիրներուն մէջ, այնքան ակնառուր և հզօր փիլիսոփաներու միջոցով ուսուցուելէ և տարածուելէ վերջը, տեղի տուաւ Քրիստոնէութեան որ այնքան տկար կերպով սկսաւ ու այնքան աննշան մարդոց ձեռքով։ Ա՛յս հարցին պիտի ջանանք պատասխանել յաջորդ յօդուածով մը։

ԻԱԶԻՆ ԹԷ ԱՇԻԱՐՀԻ ՊԱՐԾԱՆՔԸ

«Բայց ես քաւ լիցի որ պարծենամ, հապա միայն մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչովը, որով աշխարհ ինծի խաչը եղած է, ես ալ աշխարհի» (Գաղ. Զ. 14)։

Հին աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ Յիսուս իր մանկութեան տարին Յովսէփի խանութին մէջ կը զբաղուէր փայտէ խաչ չինելով։ Ուրիշ աւանդութիւն մը համաձայն, անդամ մը մանուկ Յիսուսը կ'երեւի այնպիսի դիրքի մը մէջ որ Մարիամ և Յովսէփ յաւազին ապշութեամբ և անիսօս կը դիտեն Անոր խաչաձև տուները խանութին պատին վրայ։ Ա՛յս աւանդութիւնները, եթէ ճշմարիտ են, կարելի չէ՞ համարիլ նախապուշակներ Յիսուսի մահուան խաչի վրայ։

Հին տաճն խաչը տանջանքի գործիք մըն էր հեթանոս ազգերու մէջ։ Խաչը կը գործածուէր ընդհանրապէս մեծ ոճրագործներուը պատժելու համար։ Սակայն խաչը տանջանքի գործիք մը ըլլալէն դադրեցաւ այն օրէն ի վեր, երբ անոր վրայ Աստուծոյ Որդին ինքնակամ մը եղաւ։ Գողգոթայի տարին վրայ Յիսուսի վարդակարմիր արիւնով ներկուած խաչը եղաւ այնուհետև Պօղոսի և ամէն ճշմարիտ Քրիստոնէի իրական պարծանքը։

Մեր ընթերցողին մէջ անվոխուած են երկու պարծանքներ։

Ա. ԻԱԶԻՆ ՊԱՐԾԱՆՔԸ.— Խաչը՝ չաւերու համար եղած է գայթակղութեան քար, նախատինք, սակայն ճշմարիտ Քրիստոնեաներուս համար պարծանք, ուրախութիւն, «Աստուծոյ զօրութիւնը և Աստուծոյ իմաստութիւնը»։ Մաչ բառով կը հասկնամ ոչ թէ նիւթական փայտը խաչին, այլ Յիսուսի փրկարար մահը, որովհետև նիւթական խաչափայտը տանոյ վրայ Աչէռվին չունի ոեւէ արժէք և նշանակութիւն։ Երբ Պօղոս կ'ըսէ, կը պարծենամ «Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչովը,» ըսել չուզեր նիւթական խաչափայտով, այլ Յիսուսի քաւարար մահով։

Պօղոս, Գամաղիէլի աշակերտը, իր ժամանակին պիտանականերէն էր։ Իր առած դաստիարակութիւնը չատ վեր բարձրացուցած էր զինք հասարակ մահկանացուներու մակարդակէն, և ասիկա մեծ պարծանք մըն էր անչուշտ իրեն համար։ Մեծ պարծանք մըն էր նաև Պօղոսի համար իր փարիսեցիական նախանձախնդրութիւնը, որով կը հալածէր խաչին դաւը պաշտպանողները։ Սակայն Ստեփանոսի խաղաղ մահը քարերու տեղատարափ ներուն ներքև, և Դամասկոսի ճամբուն տեսիլը վերջնականապէս տապալեցին Պօղոսի պարծանքը. ա՛լ Պօղոսի մէջ դիտակիցի և փարիսեցիի հանգամանքը պարծանքին տեղը բռնեց խաչին պարծանքը։ Այնուհետև Պօղոս ա՛լ կրնար դոչել, «Բայց ես քաւ լիցի որ պարծենամ, բայց միայն մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչովը,» որովհետև ա՛լ խաչը եղած էր իր իրական պարծանքը, իր վաստը, իր հմտութիւնը և իր յոյսը. ա՛լ խաչին աչակերտը, խաչին հետևողը և խաչին քարոզիչն էր։

Խաչին պարծանքը պէտք է որ ըլլայ նաև ամէն Քրիստոնէի պարծանքը։ Սակայն ինչո՞ւ։

1. Որովհետև խաչը կատարեց մեր Ազատութեան գործը։ Հին զոհերը երբէք չէին կրցած վերցնել մեղքը։ Հրեաներ և հեթանոսներ իրենց զոհերուն մատուցումէն վերջն ալ զարձեալ մեղքի տակ ընկճուած կը զգային իրենց խիղճերը։ Հնդիկ մայրը իր սիրասուն աղեկը Գանգէսի ջուրերուն զոհելէ վերջն ալ տակաւին կը զգար մեղքին խայթոցը իր մէջ։ Գողգոթայի խաչը սակայն չնչելով մեղքին խայթոցը՝ ազատեց յանցաւոր մարդը իր խղճահայածէն։ Իրաւամբ ուրեմն առաքեալը կը գոչէ, «Յիսուս Քրիստոսի արիւնը մեզ ամէն մեղքէ կը սրբէ» (Ա. Յովն. Ա. 17)։ Ինչպէս ծառի մը միջոցաւ անէծքը մտաւ աչխարհ, նոյնպէս ծառի մը, խաչին, միջոցաւ վերցաւ նոյն անէծքը աչխարհէն։ Յիսուսի մահը խաչին վրայ մեր մեղքերուն մահն էր, հոն մնաւ մեր մեղքի մարդը։ Խաչը սեղան մըն էր, որուն վրայ Յիսուս զոհուելով մեր մեղքերուն քաւութիւնը կատարեց. անոր վրայ թափուած արիւնը սրբացուց զմեզ։

Կը պատմուի թէ անդամ մը կին մը կը ճամբորդէր իր կնոջակը ուսնոցով իր փոքրիկ տղան։ Ընդարձակ դաշտի մը մէջէն անցնելու տաճն կինը յանկարծ իրեն նայելով կը տեսնէ կրակէ հոսանք մը, որ սպառչաս կ'ընթանար։ Փախչիլ անհնար էր։ Խեղճ կինը խլացն գետինը դնելով փոքրիկը

երկու ձեռքով փոս մը կը փորէ, և տղան մէջը դնելով կը պառկի անոր վրայ և կը ծածկէ զայն իր մարմինով։ Կրակի հոտանքը կ'անցնի, և այդ երկուքը կը գտնեն հոն, մայրը մեռած, բայց տղան կենդանի։ Ոհ, Յիսուս ալ իր խաչով ծածկեց ձեր հոգիները, մինչ գժոխքին կրակէ հոտանքները ձեր վրայ խուժելով կը սպառնային այրել, ոչնչացնել զձեզ, թէև Յիսուս մեռաւ այդ հոտանքներուն ներքև, բայց դուք ապահով և կենդանի մնացիք։ Զարժեր ուրեմն որ խաչը, ձեր կեանքին ազատարարը և ձեր մեղքերուն ծածկոցը, ձեր պարծանքն ըլլայ։ Մինչև որ չունկէք Գողգոթայի խաչը ձեր սրտերուն մէջ, մինչև որ խաչը չընէք ձեր կեանքին միակ պարծանքը, չէք կրնար ազատիլ մեղքէն և գժոխքին անարկու զօրութենէն։

2. Որովհետև խաչը բաց եղաւ։ — Ադամի մեղանչումով մարդը գժտած էր Աստուծոյ հետ, Աստուած ալ զոցած էր երկինքը մարդուն համար։ Սակայն Գողգոթայի խաչը հաշտեցնելով մարդը Աստուծոյ հետ բացաւ երկինքը մարդուն համար։ Եւ այսօր Յիսուսի խաչը անդունդ մըն է, Յակոբի տեսած սանդուխին նման, որուն վրայէն միայն կարելի է երկինք ելլել։ Կատաք մըն է Եդիան փոխադրող կառքին պէս, որով միայն հնարաւոր է երկինք փոխադրուիլ։ Կամուրջ մըն է երկինքի և երկրի միջև ձգուած, որուն վրայէն միայն կարելի է երկինք ելլել։ Բանալին է երկինքի, և առանց անոր անկարելի է երկինք մտնել։ Երկրի և երկինքի միջև խաչէն վազած հեղուկին ծովը կայ, և անոր մէջէն նաւարկելով միայն հնար է հասնիլ երկինքի նաւահանգիստը։ Կ'ուզէք երկինք մտնել, գործածեցէք ուրեմն Յիսուսի խաչը, ձեր պարծանքը ըրէք զայն, և փարեցէք անոր, և վերջապէս ալիոմի փոխադրուիլ երկինքի մէջ։

Բ. ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՐԾԱՆՔԸ։ — Ո՛րքան սիրելի կը պարծին միայն աշխարհով, աշխարհիկ մարդիկ՝ ոմանք աշխարհի համար կ'ապրին ասոնք, անոր մտքի հաճոյքներուն, ունայն զեղխութիւններուն, ընչին հարստութիւններուն, վաղանցիկ յաջողութիւններուն և խաբուսիկ պատրանքներուն մէջ կը վնտռեն իրենց պարծանքը։ Այսպէս իրենց հարստութիւնը կամ պիտութիւնը, դիրքը կամ զեղեցկութիւնը իրենց պարծանքն ըրած, անոնցմով, այդ անարժէք բաներով, կը ջանան զեղազարդել իրենց պարծանքին պատկը։ Աշխարհով պարծող հարուստը կ'ըսէ Աւետարանին հարուստին նման, «Ով անձս, չատ բարիքներ ունիս չատ տարիներու համար. հանգչէ, կեր, խմէ և ուրախ եղիր», առանց նկատելու թէ աշխարհային հարստութիւնը քանի մը չի ծառայեր դերեզմանէն անդին։ Աշխարհով պարծող դիտունը ինքնահաւանութեան թևերով կը սաւառնի դիտութեան մթնոլորտին մէջ, առանց խորհելու թէ իր դիտութիւնը առակ հիւղէ մըն է երկնային դիտութեան քով։

Աշխարհի պարծանքը թշնամութիւն է Յիսուսի խաչին։ Առաքեալը կ'ըսէ թէ իրենց որովայնը իրենց աստուածը ընողներ, միայն երկրաւոր բաներու վրայ մտածողներ, «Քրիստոսի խաչին թշնամիները» են, «որոնց վերջը կորուստ է» (Փիլ. Գ. 18)։ Աշխարհի պարծանքը իրապէս թշնամութիւն է Յիսուսի խաչին, Անոր փրկարար մահուան, ոբովհետև կը չեզոքացնէ և անօգուտ կ'ընէ Յիսուսի մահը։ «Այս աշխարհիս սէրը Աստուծոյ դէմ թշնամութիւն է. ուստի ով որ կ'ուզէ աշխարհի բարեկամ ըլլալ, ինքզինքը Աստուծոյ թշնամի կ'ընէ» (Յակ. Դ. 4)։ Աշխարհով պարծողներ չեն կրնար ըսել, «Աստուծոյ Որդիին հաւատքովը կ'ապրիմ, Անոր որ զիս սիրեց» (Գաղ. Բ. 20)։ Աշխարհով պարծողներ չունին անպչրելիութեան յոյս. գերեզմանը վերջակէտը կը դնէ անոնց պարծանքին և յոյսերուն։ Ուրեմն, «մի սիրէք աշխարհը, ոչ ալ ինչ որ աշխարհի մէջ է» (Ա Յովհ. Բ. 15)։ Մի պարծիք աշխարհով, որովհետև աշխարհի պարծանքը յաւիտենական կորուստի կ'առաջնորդէ զձեզ։

Գ. ԹԱԶԻՆ ԹԷ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՐԾԱՆՔԸ։ — Ահա երկու պարծանքներ, խաչին և աշխարհի պարծանքները. ընտրեցէք մին կամ միւսը։ Առաջինին ընտրութիւնը կեանքի ընտրութիւնն է որ կը մխիթարէ, կը յուսադրէ, կը փրկէ և կը բարձրացնէ զքեզ մինչեւ երկինք, մինչ վերջինին ընտրութիւնը մահուան ընտրութիւնն է որ կ'իջեցնէ զձեզ մինչեւ գժոխքին յատակը և կը կորսնցնէ յաւիտենապէս։ Այդ երկու պարծանքներուն մէջ առանձնաւոր չըլլար. անգամ մը մին, ուրիշ անգամ միւսը ընտրել կարելի չէ, թէև շատեր ոանակոխելով այդ անկարելիութիւնը՝ կորսնցուցած են իրենց հաւատարակչութիւնը։ Յիսուսի եկող հարուստ պատանիին նման մէկ ձեռքով աշխարհը և միւսով խաչը բռնելու կը ձգտին. մաճը ձեռքերնին դեպի եաեւ կը նային (Դուս. Թ. 62)։ Վերջ տուէք այդպիսի յուսահատական դերեւոյթներուն, երէկ ունիք։ Երկու աերոջ միանգամայն կարելի չէ ծառայել, հետեւաբար կա՛մ աշխարհի և կա՛մ խաչին պարծանքը ընտրեցէք։

Խաչին պարծանքը ընտրողը 1. Կ'ապրի աշխարհի

պաթանդէը. — Լուսեր կ'ըսէ, «Աչխարհը և ես հա-մառձախութեան մը եկած ենք, աչխարհը ինձ հա-մար հոգ չըներ, ես ալ աչխարհին համար։» Ի՞նչ է աչխարհը։ Աստիճանին սահմանն է, «Մարմինի ցանկութիւնը, աչքերու ցանկութիւնը և այս կեանքին ամբարտաւանութիւնը» (Ա Յովհ. Բ. 16)։ Պօղոս կ'ըսէ թէ խաչին պարծանքը ընտրած ըլլալս ա՛լ «Աչխարհ ինձի խաչը եղած է, ես ալ աչ-խարհի։» Ի՞նչպէս աչխարհը խաչին եղած էր Պօղոսի համար։ Արդեօք ան անօգուտ քա՞ն մը կը նկատէր աչխարհը, ճգնաւորներու նման քաշուելով աչ-խարհէն իբրեւ ձեռնասպառ քանի մը, կամ վանական-ներու պէս վակուելով վանքի մը մէջ։ Ոչ, այլ աչխարհը կորնթոսացած ըլլալով իր ձգտական գո-րութիւնը Պօղոսի համար, ա՛լ աչխարհը խաչին ե-ղած էր անոր համար, և ան՝ աչխարհին համար։ Պօ-ղոս Յիսուսի խաչին քաշուած ըլլալով ա՛լ չէր աղդուեր աչխարհէն։ Յիսուսի խաչը այսպէս խա-չը հանած էր Պօղոսը աչխարհին համար. հետեւա-բար աչխարհ ատելով զայն կը հալածէ և կը մեռ-ցընէ։ Խաչին պարծանքը իրապէս կը բաժնէ մար-դը աչխարհէն և կը միացնէ խաչին և Յաչեալին։ Ընտրեցէք Պօղոսի նման խաչին պարծանքը, և խաչին քաշուելով խաչէն Յաչեալին՝ ա՛լ պիտի չկրնաք սիրել աչխարհը և հրապուրուիլ անոր խա-բուսիկ բաներէն, ա՛լ պիտի ատէք աչխարհը և պիտի նկատէք ձեր անձը Պօղոսի հետ խաչը եղած աչխարհին համար։

2. Կը պէտք է ըսել. — Յաչը Քրիստոնէին նչանն է, և ան որ չկրէր իր խաչը, ճշմարիտ Քրիստոնեայ չէ։ Քրիստոնէական կրօնքը խաչերու, փուշերու, արցունքներու վրայ կը գալէ. հետեւաբար խաչի, վիշտի կրօնքն է։ Յաչը Աստուծմէ կու գայ, և Աստուծոյ կ'առաջնորդէ։ Ան նախ կ'առաքինէ, բայց յետոյ կը սիրէ։ Սաղմոսը կ'ըսէ, «Ինչպէս թռչունն, և առապատը հանգիստ համար բնակ չունի, այնպէս բնակ մը չէ Յիսուսի խաչը անոր հա-մար՝ որ սիրով և ուրախութեամբ կ'առնէ զայն իր ուսին վրայ։» Յաչեալին պարծանքը ընտրողը չկրնար չընտրել խաչի ճամբան։

Յիսուս ալ իր չարչարանքներով և մահով կը հրաւիրէ իր հետեւողները, խաչին կողմը ընտ-րել, որ կը պատրաստէ դանոնք ընտիր լաւ Քրիստոնեաներ։ Ուրեմն ընտրեցէք Յիսուսի կող-մը, խաչի ճամբան, որուն մէջ թէեւ կան յոգնու-թիւն, անօթութիւն, մերկութիւն և մահ, սա-կայն վաճառանը փառք, պատիւ, կեանք և պակ է երկինքի մէջ։ Յիսուսի հրաւէրն է, «Եկէք ետևէս և կէք։» Շալկեցէք ձեր խաչը, եթէ կ'ուզէք Յի-սուսի երթալ. հետեւեցէք Անոր խաչի կեանքին, և պիտի հետեւիք, հասնիք նաև Անոր պսակին։

3. Կը պէտք է Յաչեալը. — Անկարելի է ընտրել խա-չին պարծանքը և չսիրել Յաչեալը, որովհետև խա-չը և Յաչեալը համընթաց են և իրարմէ անբա-ժան։ Յիսուս իր սիրոյն անհունութեան մէջ չը-գամաւեցա՞ւ խաչին վրայ իր սուրբ թևերը տարա-ծած, իր համագնալարփակ սիրոյն մէջ առնելու համար զՀոգ։ Ան չըսա՞ւ թէ «Ես ալ երբ երկրէն բարձրանամ, ամէնն ալ ինձի պիտի քաչեմ։» Ոհ, քաչուա՞ծ էք դուք ևս Յաչեալէն, մօտեցած և գգա՞ծ էք Անոր սիրալիր կուրծքին, ընկղմա՞ծ էք Անոր սիրոյն ովկիանին մէջ։ Լսեցէք, ով քա-րացած սրտեր, Յաչեալին աղիողորմ աղաղակը. «Արդեօք հոգ չէ՞ք ըներ, ով բոլոր ճամբայէ անց-նողներ, նայեցէք և տեսէք թէ արդիօք իմ ցաւս պէս ցաւ կա՞յ» (Ողբ. Ս. 12)։ Տեսէք Անոր ցաւե-րը, նկատեցէք Անոր մահը ձեզ համար, դիտեցէք Անոր սէրը և սիրեցէք զԱյն, որովհետև սիրոյ պահանջը սէր է միայն։

Յիսուսի խաչը ունի կեդրոնաձիգ զօրութիւն մը որ իրեն կը քաչէ զանոնք միայն որ չեն քաչ-ուիր հակառակ ուղղութեամբ աչխարհէն։ Ի՞նչ բան կը քաչէ զձեզ. Յիսուսի խա՞չը թէ աչխար-հը։ Այս երկուքէն որո՞ւն տուած էք ձեր սիրտը, ձեր ուշը, ձեր կեանքը։ Ինչո՞վ կը պարծիք, Յի-սուսի խաչո՞վ թէ աչխարհով։ Անկարելի է խաչով պարծիլ, առանց մէկդի ընդունելու աչխարհի պարծանք-քը։ Անհնար է խաչէն ձգտիլ, առանց խզելու աչխարհի հետ ունեցած ձեր սիրոյ բոլոր կապերը։ Ջատեցէք, բաժնեցէք ուրուն ձեր սիրտը աչխար-հէն, և ենթարկեցէք խաչին քաչուական զօրու-թեան, և անա խաչոյն պիտի քաչուիք խաչէն Յաչ-եալին, Անոր նահանջութեան, Անոր նկարագրին, Անոր կուրծքին, Անոր սիրոյն։ Ապրեցէք միշտ խաչին չափքին ներքև, և ապահով պիտի ըլլաք աչխարհի և մեղքի հրապոյրներէն, որովհետև Յի-սուսի խաչէն աչխարհը և մեղքը խոյս կուտան։ Ընտրեցէք Յիսուսի խաչը իբրեւ ձեր պարծանքը, և այն ատեն դուք ալ իրաւամբ պիտի կրնաք պո-չել Պօղոսի հետ, «Բայց ես ետ լինի որ պարծենամ, հապա Դայն Ջեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչովը, որով ես-խաչ ինձի աչխարհ եղած է, ես ալ աչխարհի։»

Ս. ՅՈՎՀԱՆ Ծ. ՍԻՆԱՆԵԱՆ

«Մեր Աւետ. եկեղեցիներու լեմերէն առաջա-կուած երկերու հրատարակչական ընթերցանութիւնը օգտակա՞ր թէ վնասակար է։» Կը խնդրուի այս հարցման պատասխանները ղրկել առ

ՎԵՐ. ԱՐԱՄ Ս. ԵՐԿԵՑԵԱՆ, Ֆրէզնօ

ՏՐ. ԵՒ ՄԻՍԻՍ ՇԷՓԸՐՏԻ ԿԷՍ ՅՈՒԵԼԵԱՆԸ
(Շար. նախորդ ԹԻՒԷՆ և վերջ)

Ի վերջոյ Տր. Գ. Պէզճեան էջ. նախ չնորհա-
կալութիւն մատոյց այսքան բարիքներ պարգեւող
Աստուծոյ, և յետոյ մաղթանքներ կարդաց Ն. Կ.
Վեհափառութեան Սուլթան Ասպ իւլ Համիտ Խան
Բ-ի արեւշատութեան համար, որու հովանւոյն
ներքեւ բաղում չնորհքներու արժանացած ենք, և
անմիջապէս յաջորդեց Համիտիէյ քայլերգին դեղ-
դեզումը, որու ամբողջ ժողովուրդը յոտնկայս
ունկնդրեց ակնածութեամբ։

Հուսկ յետոյ Տր. Շէփըրտ երեան եկաւ իր
կարճ հասակով, պարզ ղդեստով բայց փափուկ և
անոյշ դէմքով ու նայուածքով, և կարճ բանախօ-
սութիւնով մը իր չնորհակալութիւնները մատոյց,
ամէնէն ազդու քարոզը զոր երբեք լսած եմ, ո-
րու նկատմամբ եւս արժան է քանի մը խօսք ըսել։
Որովհետեւ վերը խօսուածներէն կատարելապէս
չհասկցուիր թէ Տր. Շէփըրտ որպիսի՛ անձ է,
հարկ է անոր խօսքերէն ալ ասկզնել միւսներ-
ուն խօսածներուն վրայ։

Տր. Շէփըրտ իրեն բնական խոնարհ հոգիով և
քաղցր ձայնով սոսկա խօսեցաւ. «Երբէ հոս
գտնուի մէկը որ առաջուընէ երբեք չէ ճանչցած զիս,
լսելով ինձ նկատմամբ երկու ժամէ հետէ ըսուած
խօսքերը, բնականաբար պիտ մեծ անձնասիրութիւն
մը պիտի համարի, բայց ես գիտեմ և գուք գի-
տէք թէ ես չեմ այդպիսի մէկը։ Ծագմամբ երկ-
բաղորձի զաւակ եմ, իրրեւ որբ մեծցած. չատ
դժուարութիւններով գպրոցական ընթացք ասար-
սած եմ, և չատ խելացի մէկը չեմ։ Բայց քանի
գործի առեն ամէն գասակարգէ բաղկացեալ սա
մեծ բազմութեան սիրով հոս հաւաքուելուն պատ-
ճառ մը կրնալու է։ Բաց գիտեմ թէ այդ պատ-
ճառը իմ անձս չէ։ Ասոր պատճառը ինծմէ չատ
մեծ մէկն է, այսինքն Աստուած, որ սէր է։
Անկարելի է այնպիսւոյն, որ գիտէ թէ Աստուած
ինչպէս սիրով մարդկային սեռը և թէ Յիսուս
Քրիստոս ինչպէս փրկեց մեզ, ուրիշներու չվկայել
անոր սիրոյն նկատմամբ։ Ես այդ սէրը փոքր ի
չատէ հասկցած եմ, և ուսած կ'աշխատիմ վկայել
անոր նկատմամբ։ Ահա այս է իմ կեանքիս ակզբունք-
ը։ Ես այս երկիրը եկայ ոչ թէ հարստանալու
համար, ոչ թէ փառք վաստակելու համար, այլ ես-
կայ վկայելու համար թէ Աստուած սէր է։ Եւ
եթէ գործովս կամ կեանքովս ձեզի այդ մասին կա-
րող եղած եմ գաղափար մը տալ, ահա Լքյե ա-
ռած եմ, և անոր համար փառք կու տամ Աստու-
ծոյ։ Աչխարհիս մէջ այսօր այսչափ չատ ախտա-
րոս և ախտաժէտներու գոյութիւան պատճառը ոչ
թէ անոնց պատճառը կամ գերը չհասկցուիլն է,
այլ՝ մարդոց մէկզմէկ չսիրելը, հարուստներուն ի-
րենց գրամը անկեղներուն և աղքատներուն վի-
ճակը բարւոքելու համար ծախսելու չցօժարիլը։
Բայց կ'ապաչեմ ձեզի և կը թելադրեմ, պիտցէք թէ
Աստուած սէր է, և գուք ալ ուրիշները գործքով և
ճչմարտապէս սիրեցէք։ Աստուծոյս փառք և ձեզի
չնորհակալութիւն, որ ձեր ներկայութեամբ լինել
ցուցիք սէր և համակրանք,» ըսելով տեղը նստաւ,
բայց ամէնուն սրտին մէջ աւելի եւս մեծցած։

Քանի մը խօսք եւս աւելցուց նախագահը։
Ա.ֆնուհետեւ հանդէսը վերջացաւ Վեր։ Գարա Գրի-
գոր Յարութիւնեանի Տէրունական Աղօթքով և
Գեր. Կարապետ Վրդ.ի օրհնութեամբ։

Ա.յդ իրկուն Տր. Համիլթընի և Տր. Պէզճեա-
նի կողմէ Հիւանդանոցի սրահին մէջ կերակուրի
հրաւիրուած փոքրիկ խումբին վրայ եւս մէկ եր-
կու խօսք խօսինք։ Սրահը և սեղանը յոյժ
չքեղապէս զարդարուած էին։ Դոկէճին և Հի-
ւանդանոցին հետ առնչութիւն ունեցող իւր
յարուն ախկնայք և տեարք ժամը կէսին տեղերը
երկան և գեղեցիկ սեղանին չուրջ նստան, իւրա-
քանչիւր ոք իրեն յատկացած աթոռին վրայ սեղա-
նին վրայ գրուած տոմսակներուն համաձայն։ Կե-
րակուրները, պտուղները և ծաղիկները չատ ա-
խորժելի և հաճելի էին, բայց աւելի հաճելի էր
համախմբութիւնը և խօսակցութիւնը։ Դոկէճին
նախորդ տնօրէններուն, Տր. Թրոպրիճի և Տր. Ֆու-
լըրի, այս Հիւանդանոցին համար ցուցած ջանքին և
սիրոյն յիչատակութիւնը կարծես զանոնք իրենց
տեղերէն եւս վերադարձնելով մեր մէջ անոնց կեն-
դանի ներկայութիւնը երեւակայել կու տար։ Վեր-
ջապէս քանի մը ժամու յոյժ հաճելի տեսակցու-
թենէ և խօսակցութենէ ետքը երբ բազմականները
պիտի մեկնէին, անոնցմէ ոմանք սա խնդիրը յա-
ռաջ բերին թէ ի՞նչ կրնանք ընել որպէս զի Տր.
Շէփըրտի նման սիրելի և բարեացակամ անձնասու-
բութեան մը անունը մեր մէջ յարմարապէս կեր-
պով յիչուի։ Եւ Տր. Շէփըրտի անուան փոքր չենք
մը կամ ճիւղ մը չենել և Հիւանդանոցին կից նոյա-
տակին ծառայող լաւագոյն մէջոցը համարուելով,
ներկայ գանուողներէն որո՛նք որ կամենան գայն
ի գործ դնել, թուղթի մը վրայ գրեցին ինչ որ կը
յօժարէին տալ, և 3—10 վայրկեանի մէջ գրուած-
քին գումարը 71 ոսկիի հասաւ։ Բայց այս ինք թէ
լուռն Աչխատող մէջ թէ՛ Բողոք., թէ՛ Լատ. եկեղե-
ցիներէն ոչ սակաւ անհատներ փափաքով և սիրով
պիտի մասնակցին այս հանդանակութեան և քիչ

ժամանակէն քանի մը հարիւր ոսկի երեսն պիտի դայ ։

Այս առթիւ կ'ուզեմ թելադրել թէ՛ Տր. Շէփըրտի գործերը տեսած կամ լսած անձանց , թէ՛ ուղղակի Կիլիկիոյ չրջանակին մէջ դտնուող բոլոր եւ կեդրոններուն և քարոզիչներուն , որ առաջիկայ ամառ ի Մարաչ դումարուելի հոգեւոր պաշտօնէից ժողովին մէջ Տր. Շէփըրտի կեաս յորելեանին առթիւ որոշուած սոյն խնդիրը յիշեն և ղայն եկեղեցիներուն ուշադրութեան յանձնեն ։ Նաև աչխատին որ այս տարի եկեղեցիներէն և անհատ անձերէ Հիւանդանոցին ղրկուելու նուէրները անցեալ տարիներու նուէրներուն քանիապատիկը ըլլայ , դիտնալով թէ այս տարի ղրկուելիք տասկը պիտի չգործածուի ընթացիկ ծախքերու , այլ կա՛մ Տր. Շէփըրտի անուան չէնք կառուցանելու և կա՛մ Հիւանդանոցին վերաբերեալ պէտքերու ։ Կը յուսանք թէ Սմիւրնայի մէջ սկսուած այս փոքրիկ ձեռնարկը ամենուն կառարելապէս պիտի հասկցնէ խնդիրը ։

Սմիւրնա , Հոկ. 19 ՊԵՏՐՈՍ Ա. ԹՕՓԱԼԵԱՆ
(Թո֊բչէեբէնէ) .

ԿԵԴՐ. ՀՈԳ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺԵ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Ժողովս դումարուեցաւ Սբթոյ Սեպ. 26ին (Ն. Տ.) և տեւեց եօթը օր 15 ընական և 17 պատուոյ անդամներով ։

Որովհետեւ նախորդ նախագահ Վեր. Յ. Պիւլպիւլեան , պաշտօնով ուրիչ տեղ փոխադրուած էր և փոխ նախագահ չկար, նախորդ քարտուղար Վեր. Մ. Դազանճեան հրաւիրուեցաւ կարդալ եկեղեցիներէ եկած յանձնարարական նամակները , որպէս զի հասկցուէր թէ քանի՞ եկեղեցի ներկայացուցիչ խրկած է ժողովոյս ։

Ս. Դ֊ա֊ւ֊իթ֊ի֊ե֊ն մը . ժողովականք դժուարութեան ենթարկուեցան տեսնելով թէ հոգ. միութիւնս կազմող 21 եկեղեցիներէն միայն 10ը ներկայացուցիչներ խրկած էին և ուստի օրինական մեծամասնութիւն չկար հոգ. ժողովը կազմելու համար ։ Երկար ժամանակ խորհրդածութիւններ և դատողութիւններ եղան , և քիչ մնաց որ եկողներ ցրուէին ու բաւական ծախքեր ապարդիւն մնային ։ Վերջապէս որոշուեցաւ հոգ. ժողովը սկսիլ և չարունակել «խորհրդակցական ժողով» անուամբ և ապա անոր արարքները ենթարկիլ ըստ օրինի հոգ. ժողովի մը վաւերացման ։ Նամակով և հեռագրով դիմում եղաւ կեսարիոյ եկեղեցիին որ իր անդամներէն հոս գործակատարութեամբ ղբաղող Յարութիւն էֆ. Դազանճեանը իրեն նուիրակ ընտրէ ։ Յիչեալ եկեղեցին հաճեցաւ հաստատական պատասխան տալ , որով դժուարութիւնը վերցաւ և հոգ. ժողովը մեծամասնութիւն ունենալով չարունակեց ըստ օրինի նիստեր ընել ։

Բ. Որոշուեցաւ ։ 1. Բուէով վեր. Գ. Տէմիրճեան ժողովոյն նախագահ և Մ. Մ. Լուսիկեան գրագիր ընտրուեցան ։ Ասպ գործի և պաշտաման կարգադիր մանրամասնութիւններ որոշուելով ժողովը չարունակուեցաւ ։ 2. Որոշուեցաւ որ նիստերը տեղի ունենան կէսօրէ առաջ ժամը 3-6 և կէսօրէ ետքը $7\frac{1}{2}$—$10\frac{1}{2}$, նաեւ ամէն օր առաջինն կէս ժամը ազօթքի տրուի ։ 3. Կիւրինի և Տիվրիկի եկեղեցիները միաբանութեան և պահկի վերաբերեալ առաջարկութիւններ կ'ընէին , բայց որոշուեցաւ որ անոնք յորդորուին յարգել և պահել եկեղեցական կանոնադրին Լ. և ԼԱ. յօդուածներուն տրամադրութիւնները ։ 4. Սիմ Հաճիքէօյի ժողովուրդը կը խնդրէր որ իրեն արտօնութիւն տրուի Մարզուանի մայր եկեղեցիէն զատուելու և իր քարոզիչը Պատ. Աւետիս Տարագճեանը հովիւ ձեռնադրել տալու ։ Այս խնդրոյն օրինաւորութիւնը և կարեւորութիւնը տեսնելով պէտք եղած արտօնութիւնը տրուեցաւ և Մարզուանի Գործ. հոգ. ժողովին յանձնուեցաւ որ արժանը անօրինէ ։ 5. Վէզիր Քէօփրիւի եկեղեցին ալ արտօնութիւն կը խնդրէր իր քարոզիչը , Պատ. Գէորգ Զաքարեանը , ձեռնադրել տալու ։ Բայց նկատելով որ խնդրոյն վերաբերեալ պաշտօնական դրութիւններ չկային , ժողովը որոշեց այս խնդիրն ալ վերապիչեալ ժողովին յանձնել արժանը անօրինելու ։ 6. Նիվչէհիրի ժողովրդեան կեսարիոյ եկեղեցիէն բաժնուելու խնդրոյն մէջ երբեմն դժուարութիւններ նչմարուելով՝ որոշուեցաւ խնդիրը եղածին պէս թողուլ մինչեւ որ երկու կողմերը հաստղողութեան և համաձայնութեան գան , ապա դիմեն կեսարիոյ Գործ. հոգ. ժողովին որ հարկ եղածը ընէ օրինական չըրջանակին մէջ ։ 7. Կեսարիոյ հոգ. Գործ. ժողովը խնդրեց թէ Վեր. Միքայէլ Մըսկերեան իր էվէրէկի եկեղեցւոյն հրաժարական առած և եկեղեցին ալ պարտ ընդունած է , ուստի ժողովը վաւերական ճանչցաւ անոնց որոշումը և հովիւն ու եկեղեցին բաժնուած հրատարակեց . բայց Ադաբազարի հովիւն ու եկեղեցւոյն բաժանման մասին պաշտօնական ձեռնարկութիւն մը եղած չլինելուն՝ խնդիրը անորոշ մնաց ։ 8. Պատ. Ե. Գասապալեանի քարոզչական պաշտօնին մէջ օգտակարապէս և հաւատարմութեամբ աչխատած ըլլալը տեսնուելով , անոր խնդրանաց վրայ , որոշուեցաւ որ անոր քարոզչական պաշտօնագիրը նորոգուի անպայման կերպով ։ 9. Հոգ. Միութեանս եկեղեցիներուն նիւթական

կարօտութիւնները դարմանելու մասին որոշուեցաւ որ Ժողովը լրախտաւտական նամակներ պրէ ա նտնց , որպէս զի ամանք նեղքին առաքելութեան գործը զօրացնեն անձնուիրութեամբ և օգնեն կարօտ եկեղեցիներուն։ 10. «Հոգ. Ժողովոյ հեղինակութիւնը լռնչ է եկեղեցիներուն վրայ,» հարցման իբր պատասխան որոշուեցաւ ընդունիլ և հոգ. Ժողովոյ կանոնագրոյն մէջ աւելցնել հետեւեալը . «Ա. Հոգ. Միութիւնը կազմող եկեղեցիներուն արժանապատուութիւնը առանձին առանձին ոյն մարմնին զօրութիւնն է , քանի որ այս մարմինը միութեան բերելու համար եկեղեցիները միացած են . 2. Երբ հետեւապար, այս մարմնին անդամներէն մէկուն իր օրէնքներուն դէմ անհնազանդութիւնը կը տեսնէ , օրինական միջոցները գործածելէ առքը եկղեցին. Միութենէն կը ձգէ մինչեւ անոր հետ անոր համաձայնիլը ։» Բ. «Հոգ. Միութեան եկղեցին. Ժողովներուն չեկող եկեղեցիներուն հետ լռնչպէս վարուելու ենք ,» հարցման իբր պատասխան առաջարկուեցաւ . «Եթէ ունէ եկեղեցի հոգ. Միութեան ծանուցած մէկ ժողովին իր նուիրակը չերկէ , կամ չերկելուն նամակով բանաւոր պատճառ չցուցնէ և այս երկու անգամ պատահի , անպատասկանատուութենէ կարուի ։» Այս առաջարկութիւնը սեղանի վրայ դրուեցաւ և անոր ետեւ հետեւեալը ընդունուեցաւ . «Հոգ. Միութեան չեկող եկեղեցիներուն նամակներ պրուին , իրենց բացակայութեան համար ցաւ յայտնուի և անոնք յորդորուին ու համոզուին գումարումներուն օգտին համար ։» 12. Որոշուեցաւ որ հոգ. Միութեան բոլոր ծախքերը թեմական երեք Գործ. Ժողովներու հաւանութենով ըլլան և երեքին հրամանով Գանձապետէն գրամ առնուի։ 13. Տիար Գէորգ Ճիլոէճեան, վճռաւոական ի Մարզուան, Գանձապետ ընտրուեցաւ ։ 14. Որոշուեցաւ որ հոգ. Միութեան բոլոր եկեղեցիները Փետր. երկրորդ կիրակի օրը պատրաստեն պնակ մը, և հասոյթը խրկեն Գանձապետին եկղեցի. Միութեան ընթացիկ ծախքերը հոգալու համար ։ 15. Որոշուեցաւ Սեբաստիոյ մէջ ծանուցանել որ պաշտօնեայ չունեցող ժողովուրդները և գործ չունեցող պաշտօնեաները դիմեն հոգ. Միութեան թեմական հոգ. Գործ. Ժողովներուն իրենց դիւրութեան համար ։ 16. Սըվազի Գործ. Ժողովին դիմումին վրայ որոշուեցաւ որ Մ. Մ. Լուսիկեան ուսուցանչուհի ձեռնադրուի և նոյն ձեռնադրութեան համար ալ մանաւանդ մը ընտրուեցաւ ։

Դ. Ազգապետարան ։ 1. Որոշուեցաւ որ Ազգապետարանի խնդրոյն համար առիթ կարելի միջոց գործածուի և սէգաք եղածը գործադրուի Արզարեւ այս կէտական խնդրոյն քննութիւնը իր արժանաւոր տեղը և ժամանակը գրաւեց Ժողովոյս մէջ ։ Ինդիրը , ընդհանուրին լուրջ խորհրդածութեան առարկայ լինելէ զատ , յանձնուեցաւ յատուկ մանաւանդ մը որ առանձինն ուսումնասիրէ զոյն և առիթի տեղեկագիր մը բերէ ։ Յիչեալ տեղեկագրոյն մանրամասնութիւնը դիտողութեան ենթարկուելէ յետոյ յանձնուեցաւ Վեր. Նախապահին որ կրկին աչքէ անցնէ և անոր լոյսին ներքեւ Ժողովոյս կազմանէ իբր թեզագրութիւն ներկայացուի նուիրակներու հոգ. Ժողովին որ պիտի գումարուի Կ. պոլիս Ազգապետարանի խնդրոյն համար ։ Հոգ. Միութիւնս խորապէս կ'զգայ Ազգապետարանի խնդրոյն կարեւորութիւնը և կը բաղձայ անոր արժանաւոր լուծման օր առաջ ։ 2. Հոգ. Միութեան կազմանէ Վեր. Գէորգ Տէմիրճեան և Տիար Թովմաս Թումաճան նուիրակ ընտրուեցան Ազգապետարանի խնդրոյն համար գումարելի Ժողովոյն ։ 3. Որոշուեցաւ որ հոգ. Միութիւնս 1907 տարւոյ համար Ազգապետարանի ծախքերուն համար տայ 25 ոսկի, որոյ 6ը Սըվազի , 9ը Կեսարիոյ և 10ը Մարզուանի թեմը պիտի վճարէ ։ 4. Որոշուեցաւ որ թեմական հոգ. Գործ. Ժողովները պատասխանատուու ըլլան այս գրամին մինչեւ Նոյ. վերջը հաւաքուելուն և խըրկուելուն ։

Դ. Տէղկոֆէնէք ։ Հոգ. Միութեան թեմական Գործ. Ժողովները խրկած էին իրենց տեղեկագիրները, որոյմէ կը հասկցուէր թէ անցեալ երկու տարուան մէջ մէկ ուետարանիչ ձեռնադրուած , քանի մը պաշկներ կատարուած կամ պաշկելու պատճառներ գտնուած էին զանազան տեղեր ։

Ե. Տէսոբ չէլեպի մը։ Հոգ. Միութեանս անդամներէն մէկին , հանգուցեալ Պատ. Գրիգոր Աթմաճեանի, մահը ցաւով յիչուեցաւ և որոշուեցաւ Ժողովոյս արձանագրութեան մէջ պահել անոր յիշատակին նուիրեալ լամպ մը և զոյն հրատարակել Սեբաստիոյ մէջ , նաեւ ցաւակցութեան նամակ մը գրել անոր այրիին և որբերուն ։

Զ. Ճառեր և քննախոսութիւններ ։ 1. Տր. Ի. Ճ. Հաւատքի ճառին նիւթն էր, «Աբրահամու և Մովսէսի ժամանակու վրայ նոր լոյս ։» Պեղումներէ և հնախուզական ձեռնարկութիւններէ պատմական ապացոյցներ ։ 2. Պատ. Սահակ Գէորգեանի ճառին նիւթն էր . «Մեր բեմերը լռնչպէս կրնան հրահանգել մեր Ժողովուրդը Բրետատանեական վարդապետութեան մէջ ,» և առաջարկեց բեմերէն վարդապետական քարոզներ տալ և չարքաշութեան մէջ որոշ օր կամ ժամանակ տալ վարդապետական նիւթերու վրայ խօսելու , առիթ Բրետատանեական վար-

դպիտութիւն իր ժամանակին ոճերովը և բառերովը բացատրել ։ 3. Փրոֆ. Յակոբեան . «Երիտասարդաց կամ նոր սերնդեան արդի վիճակը ։» Ա. Բանի որ լարձր քննադատութիւնն իբր աստուածաբանական դիտութեան ճիւղ ընդունուած է , պատեհ ըլլանք լսել անոր նոր նոր գաղափարները ։ Բ. Մեր ամպլոնները ղղայ լինելու են որ անհարկի յարձակումներ չընեն այդ գաղափարներուն դէմ ։ Գ. Ուղղակի անոնց դէմ յարձակելու համար լսանախօսելն ալ անօգուտ է ։ Պէտք է որ ս. Յարութեան աաձնենք հին և նոր աստուածաբանիչ հանդէպ և ընդունինք ճշմարտութիւնը , լինչևիցէ ձեւով ալ մեզի գայ ։ բ. Ս.յոսէ հանդերձ սխալներուն հանդէպ լսելու չենք ։ գ. Դէտատիներու ժողովներուն հոգեւոր չունչը զգալի ընել տալու է առանց ծանրանալու և խըրտնելու . դ. Առանձնական տեսակցութիւններ ընելու է անոնց հոգեւոր վիճակին վրայ . ե. Երիտասարդաց յատուկ թանգարան մը կամ հոդ. դրատուն մը անհրաժեշտ է ։ 4. Վեր. Գ. Ալպատեան լանախօսեց հոգեւոր արթնութիւն յատաջ բերելու վրայ ։ Դլխաւոր կէտերը. (1) Քարոզիչը արթուն ըլլալու է և իր արթնութեան չափը Բրիստոսինը ըլլալու է և ոչ մարդոցը ։ (2) Աղօթքը աղբեւ միջոց մըն է արթնութեան ։ (3) Պէտք են գործնական և փորձառական քարոզներ ։ (4) Սբ. Գրոց ուսումն մեզ և ժողովրդեան համար ։ (5) Եղբ մաքրութիւն և անբասիր կեանք ։ (6) Աբթնացողներուն աղօթքը , խոստովանութիւնները և փորձառութեան պատմութիւնները և (7) Մանաւանդ Սբ. Հոգին արթնութեան հզօր չարժիչն է ։ 5. Մ. Բրլինկի լսանախօսութեան նիւթն ալ հոգեւոր արթնութիւն էր ։

Ի. Ո–ցեան պաբեժ մը . ժողովս սկիզբէն մինչեւ վերջը չարունակուեցաւ Բրիստոնէական համերաչխ հոգիով մը ։ Դաղափարներ համարձակ կօրէն կը յայտնուէին ։ Նիւթերը լրջօրէն վիճաբանութեան կ'ենթարկուէին , ոգեւորեալ հակառակութիւններ կ'ըլլային , բայց երբեք հակառակութեան կամ դատութեան ոդի չէր տեսնուեր ։ Վերջին նստի ժամանակին մեծ մասը նուիրուեցաւ աղօթքի ։ Եանգուն և կենդանի աղօթքներ մատուցուեցան որպէս զի Աստուած օրհնէ և արդիւնաւորէ հոդ. ժողովոյն բոլոր աչխատութիւնները եկեղեցիներու չինութեան և իր փառքին համար ։ Վեր. Միւռատ Մնջեռեան ժողովոյս կողմանէ յատկապէս աղօթեց արեւչատութեանն համար Վեհ. Կայսեր , որոյ կառավարութեան հակողութեան չնորհիւ հոգ. Միութիւնս անարգել և ազատով բոլորեց իր նիստերու չրջանը ։

Ի դիմաց կեդր. հոգ. Միութեան ժողովոյ
7 Նոյ. 1907 Մ. Մ. ԼՈՒՍԻՔԵԱՆ
Սըվաղ Քարտուղար

ՊԻԼԷՃԻՔ ԵՒ ՄԵՐՁԱԿԱՑ ՎԱՅՐԵՐԸ

Մօտերս Պիլէճիք և քանի մը ուրիչ մերձակայ գեղերու տուած երկոտասանօրեայ այցելութեան առթիւ տպիւ տպիւ ունեցայ տեսնելու տեղեր , զորս ցարդ չէի տեսած ։ Հոկտեմբերի վերջին մասը մեզի անակնկալ լաւ օդ մը պարգեւեց , և թէպէտ երկրագործները անձրեւի կը սպասէին , ուրախ եղանք սակայն որ անձրեւը յապաղեցաւ մինչեւ մեր ուղեւորութեան աւարտը ։

Պիլէճիք աւան մըն է իբր 1,500 տունով , որոնց թերեւս 500 տունը Հայ են։ Աւետ. հասարակութիւնը իբր 100 հոդիներէ կը բաղկանայ , որոնց հարիւրին վաթսունը Մորմիկեան այլեայլ ընտանիքներուն կը պատկանին։ Ան այժմ քարոզիչ չկայ հոս , սակայն հիմա չանքեր կ'ըլլան յարմար մէկը գտնելու ։ Բայց և այնպէս կիրակնօրեայ հոգեւոր պաչտօնները կը չարունակուին , և ներկայ դանուողներուն թիւը 75–80 էր առաւօտուն և երեկոյին այն կիրակի օրը երբ հոն այցելեցինք ։ Դպրոցին վարժապետը , կարող անձ մը , Ճէնտեան Վարժարանին ընթացաւարտներէն է , և դպրոցը լաւ վիճակի մէջ կը գըտնուի ։ Աչակերտներուն երդերը , Ցրանաերէն և Հայկերէն , ինչպէս նաև երաժչտական ընթերցուածը , լաւ էին մանաւանդ կերպով ։

Կէօլտաղ , Պիլէճիքէ իբր 6 ժամ դէպ արևելք , լեռնակողի փոքրիկ սարահարթի մը վրայ կը գըտնուի , դաչտէն իբր 300 մեթր վեր ։ Եւ գեղացիք հարկադրուած են ամէն օր իրենց գործին համար երկար ղեկղակ տաժանելի ճամբէ մը վար վեր իջնալ ելլել ։ Երբ չերտը չոջողի և պղինձները տատ խաղող տան , գեղացիք երջանիկ կ'ըլլան ։ Ա.յս տարի իրերը այնքան վատնան չեն եղեւնար ։ Հոս ալ քարոզիչ չկայ հիմա , ոչ ալ վարժապետ ունի Աւետ. փոքրիկ ժողովուրդը , այնպէս որ մատուռի չէնքը , չգործածուելուն պատճառաւ , դէչ վիճակի մէջ կը գտնուի , և անոր արտաքին երեսյթը ապէկ չէ ։

Համելի հակադրութիւն մը կը ներկայացնեն Եայլայի երկու գեղերը , Կէօլտաղէ տասը ժամ դէպ հարաւային արևելք ։ Ատոնք են Պէյ Եայլա և Գարա Աղաճ ։ Ա.յս տեղի հուժկու լեռնականները երջանիկ և խաղաղ են իրենց եկեղեցային կեանքով ։ Ա.յս տողերը գրողը կը վկայէ թէ ի՜նչ գժուար է պիչեր տանն չիտակ ճամբան հանել գէպ ի Պէյ Եայլա տանից ուղեցոյցի ։ Եւ այս փորձառութիւնը նոր նուիրականութիւն մը կ'ընծայէ «Իմ Տէր ջե՛ն կ'ա՜ճնորքէ» երդին ։ Ա.յս երկու գեղերը մէկ են իրենց ծագմամբ , իրենց ապրելու կերպերով , իրենց եկեղեցական չարժուձեւերով , թէև անջատ

ուած են իբր կարճ ժամու մը ոգի ճամբով։ Դարա Աղաճի Սևեռ. ժողովուրդը աւելի զօրաւոր է երկուքին մէջ, բայց երկուքն ալ կը միաբանին պահելու իրենց սիրեցեալ քարոզիչը։ Իսկ Պէյ Եայլայի ժողովուրդը սասյած է վարժապետ մը և սկսած է իր զպրոցը, մինչ Դարա Աղաճի եղբայրները տակաւին վարժապետի մը կը սպասեն իրենց զաւակներուն համար։ Եայլայի այս եղբարց կառնտաւոր և դրամեթնական ոճով եկեղեցիին տալու օրհնակին կ'արժէ որ հետևին մեր միւս եկեղեցիները։ Եթէ քաղքենի աւելի հարուստ և զօրաւոր եկեղեցիներէն ոմանք իրենց եկամուտէն տային նոյն խղճմտիտ և համեմատական եղանակաւ, ոչ միայն իրենք ընդհատակ պիտի ըլլային, այլ կարող պիտի ըլլային նաև նպաստ տալ քանի մը աւելի տկար ժողովուրդներու։

Զ. Թ. ՐԻԿԶ

ՆՇՄԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԴԻՏԱՐԱՆԷՆ

Մեր այս տարուան նչմարներուն իբր ընական մէկ վերջաբանը այս անգամ կը վաճաքիմ ընթերցողներուս ներկայացնել մեր լրագրական ու գրականն տպագրչդին կարկառուն դէմքերը։ Ամէն գրասէր անձի համար չահագրգռական ըլլալու է ճանչնալ այն անձերը որոնք մեր օրուան գրական նուիճինը մչակելու, ուռճացնելու և պատրաստելու կարեւոր գործին մէջ գնահատելի ծառայութիւններ մատուցած են և կը մատուցանեն։ Իբր գրասէր մը, որ մեր գրականութեամբ կը չահագրգռուի, և մեր լրագրական ու գրական կեանքին կը հետեւի յօժարակամ, ինքնակոչ պաչտօն մը սահմանեցինք այս անգամ Թրքահայ գրողները ներկայացնել մեր ընթերցողներէն առնոց, որոնք թերեւս տակաւին այս դէմքերուն ծանօթացած չէին։ Ու ներկայացումի այս պաչտօնը կատարելու համար հարկ եղած աչխատութիւնը սիրայօժար յանձն առինք։

Կէտ մը զոր կ'ուզենք մատնանչել նախապէս՝ սա է թէ գրողներու այս չարքին մէջ ստած չենք զանոնք, որոնց գրչի գործունէութիւնը գրոցական դասագիրքեր պատրաստելէն անդին չէ անցած։ Առնոց կատարած գերին կարեւորութիւնը ճանչնալով հանդերձ զանոնք ներկայացուցած չենք այս ցանկին մէջ, դասագիրքը բուն գրականութեան սահմանին մէջ անդնելու իրաւունք ունեցած չըլլալուն համար, և եթէ երբեք հեղինակներ ներկայացուցած ենք, պատճառը այդ հեղինակներուն մեւնոյն ատեն, ըստ մեր դատողութեան, գրական կարողութիւն մըն ալ ցուցնելը եղած է։ Այս պատճառաւ ցանկին մէջ թերեւս պիտի տեսնուին գրական և լրագրական փոքրիկ գործունէութիւն մը ունեցողներ, և արդիւնաչատ հեղինակներէն ոմանք պիտի չնչմարուին հոն։

Դիտողութիւն մըն ալ։ Մեր այս փոքր աչխատութեան մէջ գրողներուն գրական կարողութիւնը և տաղանդը վերլուծած չենք։ Թէեւ այդ կէտին ալ մեր գրիչը թեթեւակի հպած է երբեմն, բայց մեր չանքն առաւելապէս եղած է ներկայացնել այդ դէմքերը կարելի եղածին չափ տեղեկութիւն տալով իրենց գրական գործունէութեան և արտադրութեանց վրայ։ Իրենց տպագրչդին վերլուծումէն աւելի չանացած ենք մեր ժամանակին ու կարդաղութեան ներածին չափ լիակատար կերպով ներկայացնել բազդատաբար երկրորդական կէտ մը, այսինքն անոնց «ճն ու կեղծ», ինչ որ դրելու արուեստին մէջ կարեւոր կէտ մըն է։ Գրողներուն այս հանդամանքը ներկայացուցած ենք մեր պաչտօնին բերումով անոնց արտադրութեանց օրըստօրէական վերծանութեամբ մեր ստացած տպաւորութեանց համեմատ, և չատ պարագաներու մէջ ալ տպաւորութիւններ ստանալու համար անոնց արտադրութիւններէն նպատակ ընթերցումներ ընելով։ Հարկ չէ ըսել տակայն թէ երբեք յաւակնութիւն չունինք գրողներուն ոճին և լեզուին նկատմամբ մեր ըրած դատողութիւնն ու քննադատութիւնը անսխալ նկատել։ Թերեւս չտեսր, մանաւանդ ենթականները, այս կէտին մէջ մեզի հետ պիտի չհամաձայնին։ Գրողի մը ոճին ու լեզուին յատկութիւնները միայն քանի մը բառով խտացնել չանալը յանդուգն ձեռնարկ մըն է, որ չկրնար սխալանքներէ բոլորովին զերծ ըլլալ, որքան ալ խնդիրը նախապէս լաւատեսութեամբ ուսումնասիրուած ըլլայ։

Այս քանի մը կէտերը, գուցէ քիչ մը չափազանց երկարօրէն, մանանչելէ վերջ պատիւ ունենք դէմքերը ներկայացնել՝ անունները ստորագրական կարգովը։ Փակագիծներուն մէջի անունները գրողներուն կեղծանունները կը ներկայացնեն։

(Շարունակելի) Թ. ՊՈՂՈՍԵԱՆ

ԳԷՈՐԳ ԱՂԱ ԹԱՇՃԵԱՆ

Բնիկ Հարբերդցի էր Գէորգ աղան, ծնած 1840ին։ Երբ դեռ մանուկ՝ կը զրկուի հօր մը գուրգուրանքներէն, որը կը մնայ ու ինքզինքը կը չանձնէ իր սիրասուն մօրը խնամքին։ Իր մեծութիւնը և չաջողութիւնը այդ մօրը կը պարտի։ Ելախտաղէտ կը մնայ մինչեւ վերջը այն մօրը որ զինքը մեծցուցած ու չաջողութեան առաջնորդած էր։ Մայրը աղքատ և տակաւին աչխն չանք խտվելով նախնական կրթութիւն մը կու տայ իր մեկհատիկ

պահին Գէորգին։ Գէորգ պատանի կ'ըլլայ ու մայրն ալ այդ ատեն կը մեռնի։ Այս դժբաղդ օրերուն մէջ Գէորգ դպրոցէն կ'ելլէ ու երկար ժամերն մը խանութը աչկերտութեան կը մտնէ։ Բիչ մը դրամ չունենալով, Պոլիս կը մնայի ապագայ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերելու։ Հոն կը ծանօթանայ Տր. Կուտէլի հետ և ամէն կիրակի կը վազէ անոր ժողովներուն նոր ճշմարտութիւններ լսելու համար։ Հոս իր կեանքին յաջողութեանը առաջին անդրադարձն վրայ կը կոխէ ու տարուէ տարի կը յառաջանայ դրամ չունենալու մէջ և առաքինի կեանքի մէջ։ Օր մ'ալ կը մտադրէ Խարբերդ վերադառնալ և անկախ գործի մը սկսիլ։ Կու գայ կ'ամուսնանայ աղնիւ, կրթուած օրիորդի մը, Բարձ. Մարիամ Մեծկերտլեանի, հետ որ մինչեւ հիմա կ'ապրի ու կը յարդուի իբր Բրիւսաոնեայ, գործունեայ ու անաչէն տիկին մը։ Իր ամուսնութենէն քիչ վերջը Տր. Հուլլերի ձեռքով կը ղրկուի վարժապետութիւն և քարոզչութիւն ընելու։ Թաշճեան ամոլը կ'երթայ Ատաուծոյ այգիին մէջ գործելու, կինը իբր վարժուհի և այրը վարժապետ, քարոզիչ։ Աչխատած են Խարբերդի, Խուչիկի, Մուսի և Վարդաբիւղի մէջ։ Գէորգ աղային հետ առևտրական գործ ունեցող պետացիները վինքը վստահաբար անունով կը ճանչնային։ Բանի մը տարի յետոյ իր գաւառակիցներուն աւելնալը կ'ստիպէ վինքը ձգել վարժապետութեան գործը և ընդգրկել առևտրական ասպարէզը։ Նախ երկաթագործի հակայ մուրճը ձեռք կ'առնէ, և յետոյ բամբակի առևտուրին կ'սկսի։ Մեծ յաջողութիւն կ'ունենայ, և կը չարունակէ նոյն գործը մինչեւ 1907ի Յուլիսի վերջերը երբ ճամբայ կ'ելլէ Քալիֆորնիոյ Ֆրէզնօ քաղաքը հաստատուելու։

Բանի մը տարիէ ի վեր սրոչած էր Ֆրէզնօ դաղթել իր երեք զաւակներուն քով, որոնց երկուքը (Յովհաննէս ու Կարապետ) իրմէ առաջ երկինք փոխադրուեցան և խեղճ մարդը վիշտով լեցուած կ'ուզէր գոնէ միւս զաւակը տեսնել։ Խարբերդէն ու մանաւանդ իր լաւ գործէն չատ դժուարութեամբ կը բաժնուի։ Ամբողջ քաղաքն կ'ելլէ վինքը յուզարկելու համար, առանց խորհելու թէ այդ բաժանումը Գէորգ աղային յուզարկաւորութեանը երթալ կը նշանակէր։ Ծովու ճամբորդութիւններու մէջ բաւական կը նեղուի և երբ Նիւ Եորք կը հասնի, իր աղգականներուն սափման նեղքեւ կ'որոշէ գոնէ չաբաթ մը հանգիստ ընել։ Սակայն դժբաղդաբար Նիւ Եորք հասած իրիկուն ազնայ բորբոքում կ'ունենայ և, 10 օր անկողնոյ ծառայելէն վերջ, Նիւ Ճըրզիի մէջ իր մէկ ազգականին Մր. Փիլիփի տունը մէջ կը հնչէ Սեպ. 27ին (Ն. Տ.), զուրկ մնալով իր զաւակներն տեսնելէն։ Նշանաւոր բժիշկներ այցելեցին և սակայն գործուն մը չկրցան ընել։ Գէորգ աղային այս սիրուն մահը ամէն լսողին վիշտ պատճառեց։ Բարի էր Գէորգ աղան բառին լեցուն նշանակութեամբը։ Այնչափ բարի էր որ թէև իր ընկերք և ազգական օբրնեցիներով վինքը խաբեցին, իր գրամները չորթեցին, բայց վինք աղնիւ սիրտ մը ունեցող հանդէպ անոնց և համբերեց որ չըլլայ թէ ուրիշներ դայթակղին։ Օրհնեալ հոգի, անխարդախ և անյիշաչար մարդ։

Բրիւսաոնեայ էր Գէորգ աղան։ Բրիւսաոնեայ ապրեցաւ առևտրական կեանքին մէջ և մահնաւանդ Բրիւսաոնեայի մը նման իր աչքերը փակեց այս աշխարհին։ Շատ խաղաղ ու անուշ մահ մը ունեցեր է։ Իր սիրելիներէն չրջապատուած հանգիստ ու անխռով հոգին աւանդած է իր այնքան սիրած դաշտը, Տիկին Երէցեանի, բազկացը մէջ։ Գէորգ աղան չէ թէ բարի ու Բրիւսաոնեայ վաճառական մըն էր, այլ անձնուրաց ընկերասէր մը և եկեղեցասէր բարերար մը։ Խարբերդի առաջին եկեղեցւոյն դլխաւոր սիւներէն էր։ Իր երեսուն տարուայ տեւողութեան մէջ ծառայած է իբր անդամ վարչական ժողովին և իբր հոգաբարձու եկեղեցւոյն։ Խարբերդի եկեղեցին մեծ ցաւով պիտի ողբայ իր այս պատուական եղբօրը մահը։ Օրհնեալ կեանք մը ապրեցաւ ան, գործեց իբր Բրիւսաոնեայ մարդ, ծառայեց մարդկութեան, ապահովեցաւ իր զաւակաց ապագան և մեռաւ իբր Բրիւսաոնեայ մեղի բարձր նկարագիր մը ցոյց տալով։

Նիւ Եորքէն իր մարմինը Ֆրէզնօ բերուեցաւ, ուր վառաւոր թաղում մը ունեցաւ։ Յուղարկաւորութեանը եկած էին իր բոլոր բարեկամները ու ծանօթները։ Փրոֆ. Մելքոն պաշտօն կատարեց, վան ալ Գէորգ աղան ամէնէն լաւ ճանչցողն էր։ Խարբերդի մէջ երկուքը երկար տարիներ դրացի եղած են և վերջը կը կոչեն եղեր խաս դրացի։ Փրոֆ. Մելքոն չատ կենդանի ոճով մը նկարագրեց Թաշճեանի կեանքը և հրաւէր կարդաց հետեւիլ անոր օրինակին։ Յետոյ Ֆրէզնօի Ժողովական եւ եկեղեցւոյն երէցը Վեր. Սանդիկեան պերճ դամբանական մը խօսեցաւ, և ապա Երիցեան եկեղեցւոյն երէցը մասնակցեցաւ աղօթելով ու խօսելով։ Գէորգ աղան թաղուեցաւ իր երկու որդիներուն քով, ասով իր մեծ փափաքը իրականացաւ։ Երբ իրեն կը հարցնէին թէ ինչո՞ւ Ամերիկա կ'երթաս, կը պատասխանէր, «Իմ ոսկորներս զաւակաց ոսկորներուն հետ խառնելու համար։» Ինչ չուտ սահման հասաւ իր փափաքին։ Երկինք մխիթար թաչճեան ընտանիքը, մանաւանդ անոր որբեւարին որ անմխիթար կը մնայ տակաւին։ Այս կարճ կենսագրականովը կու գամ խնդրել իր զաւակներէն ու բարեկամներէն որ մխիթարուին յիշելով այդ բարի մարդուն օրհնեալ յիշատակը և հետեւին անոր անբասիր նկարագրին, իրենք ալ ըլլան անկեղծ, աշխատասէր, հաւատարիմ եկեղեցասէր ու ծառայող մարդկութեան։

Ֆրէզնօ, Հոկ. 29 Մ. Ս. ՋԻՎԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Սուլթանիյէ վարժարանին քարուկիր մասին չինուելիքը ամբողջովին յանձնառուած ներուս արուեցաւ նուազուրդով։ Փայտաչէն մասն ալ նուազուրդի դրուած է։ — Հապէշաստանի Մենելիք կայսր կողմէ ղրկուած մասնաւոր պատուիրակութիւնը պաշտօնապէս Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ և իր Վեհապետին մասնաւոր ղրկը մատոյց Ն. Կ. Վեհափառութեան։ — Զեռնհաս պաշտօնարանը ծանոյց թէ ղինուորական պաշտօնաներ համազգեստ չկրող սպաներ, երբ չոզեկառքով ճամբորդին, ամբողջ տոմսակ պիտի դնեն, նմանապէս ոստիկան ղինուորներու սպաները։ — Ս. ողջապահական Խորհուրդը, նկատելով որ քաղաքիս և արուարձաններուն ասողջական վիճակը կատարելապէս գոհացուցիչ է, ջնջեց Կ. պոլսէ մեկնող նաւերու համար արուած մասնաւոր հրահանգը։ — Կայս. քաղաքային բժշկական վարժարանը այս տարի տասնըմէկ Հայ ուսանող ընդունուեցան։ — Տեղային մամուլը սկսաւ հրատարակել ոստիկանական նոր կանոնադիրը։ — Ըստ Իչթիհատի, Դալաթիոյ Թիւնէլին վարձակալութիւնը ստանձնելու համար Թրամուէյի ընկերութեան բանակցութիւնը լրացած, պայմանագիրը կնքուած և իսկոյն Հանրօգուտ գործերու նախարարութեան յանձնուած է։ Ըստ Լեվընթ Հերըլտի Թրամուէյի ընկերութիւնը յատուկ կայ Ասպրիէն պիտի սկսի չոհադործել Թիւնէլը, որու Բերայի կողմէն մինչև Դալաթա Սէրայ մը թրամուէյի դիծ մը հաստատել արտօնուած է։

Նահանջներ. Մահմադիական յանձնաժողով մը Հիճազ ուղեւորուեցաւ Իսլամ նուիրական վայրերու մէջ եղեկարականութիւն հաստատելու համար։ — Տիարպէքիրի վոխ կուսակալ անուանուեցաւ Երզընկայի կառավարիչ Մահմուտ Սրիֆ փաչա։ — Զինէ գաւառակին մէջ երեւան հանուած գոտիկի (արսենիք) հանքը չահագործելու մինաչեորհ արքունեացաւ 99 տարուան համար։ — Վեհ. Սուլթանը, իմանալով որ Սիւնը Զէրգա ջուրը անպատեհական է Մեսինէի պէտքերուն, հրամայեց այդ ջուրը քարխլաչարժ մեքենայով դեռնին մակերեսէն բարձր և իւրաքանչիւրը 2,000ական խորանարդ մեթր տարողութեամբ երկու աւազանի մէջ ամբարել և երկու խողովակով բաժնել քաղաքին մէջ չինելի աւազաններուն։ — Օգտակար ածխուհներ տեսցած են Սէլանիկի նահանգին այլեւայլ կողմերը։ Մանաստիրի նահանգին հողագործական վիճակը Սէլանիկի նահանգին վիճակին նման է։ Բերքերը անցեալ տարուան հետ բաղդատելով հարիւրին 60 են։ Միայն Դոսովայի մէջ այդ համեմատութիւնը տակաւին հարիւրին 50 է։ — Հալէպի չրջակաները ձմեռն սկսած է մեկ քանի օրէ ի վեր։ Զիթապտուղները այս տարի չատ լաւ են։ — Սամսունէ կը ղրկուի թէ Ամերիկեան ծխախոտի ընկերութիւններու կողմէ վերջերս Ամերիկայի համար մեծաքանակ ծխախոտ գնուած է, այնպէս որ ծխախոտի գինը Սամսունի մէջ պակսմանը (6 քաչ) 80 դահէն 150ի ելած է։ — Էսկիշէհիր և Տրապիզոն ղրկուելու համար դուբայէն լերուելոց ցորենն ու գարին մուտքի մաքսէ ազատ պիտի ըլլան։ — Երուսաղէմի գաւառին մէջ այս տարի հունձքերը նուազ են, ուստի նոյն գաւառէն օտար երկիրներ ծովի ճամբով արմտիքներու արտածումը արգիլուեցաւ։ Նաև օտար երկիրներէ Պէյրութ նեռանգիլի ալիւրները ժամանակէս զերծ պիտի ըլլան մաքսէ։

Ա-եաւ. ֆաղ. Մայրաքաղաքիս Անդղիախոս Աւետարանականները, որոնք չիսուն տարիէ ի վեր իրենց հոգեւոր պաշտամունքը Բերայի Հոլանտական դեսպանատան մատրան մէջ կը կատարեն, կիրակի իրենց այդ արտօնութիւնը վայելելուն չինամակալին առիթով յիշատակելի պաշտամունք մը ունեցան նոյն մատրան մէջ։ Աստղնորդեցին արդի երէց վեր. Մր. Ցրաւ և նախկին երէց Փրոֆ. Ս. Վան Միլինճընի։ Քարոզը խօսեցաւ Տր. Ճորճ Ուոչպըրն, որ չատ խոր տպաւորութիւն գործեց ունկնդիրներուն խուռն բազմութեան վրայ։ Թուեց նչանակելի բոլոր փոփոխութիւնները որ տգի չխնամակալին մէջ տեղի ունեցած են կրօնական աչխարհին մէջ և ի վեր հանեց սա մեծ իրողութիւնը թէ, հակառակ ատոնց, հաւատքը նոյն և անփոփոխ կը մնայ։ Երկուչարթի իրիկուն նոյն բազմութիւնը հաւաքուեցաւ Բերայի Բէլլըը սրահին մէջ և հանելի նուագներէ ետև լսեց Փրոֆ. Ս. Վան Միլինճընի չահեկան մեկ ուղերձը, որով կը չեչտուէր սա կէտը թէ այս խառն գաղթականութիւնը լաւ բաներ ժառանգած է — Հոլանտացիներէն յարատեւութիւն, Ամերիկացիներէն համակրելից ոգի և Սկովտացիներէն հաստատամտութիւն— և գնացած է տեղային և եկեղեցական խոչընդոտներ չնկատելով աչքի ու խղաղութիւն մչակել Քրիստոնէութեան հիմնական ճչմարտութիւններուն վառած։ — Ամերիկեան Աստուածաչունչի Ընկերութեան Աբեղեան դպրոցական վեր. Տր. Մ. Պօէն իր ճամբորդութեան մէկ մասը կատարած է՝ Պէյրութ, Հալէպ, Սչմիռնա և Մարաչ այցելելով։ Նամակէ մը կը տեղեկանանք

թէ Մարաչի չորս եկեղեցիներուն հրաւիրմամբ Նոյ. 3ի կիրակի օրը քարոզած է իբր 2,000 ունկնդիրներու։ Հիմա կը դանուի Սատանա, ուրկէ պիտի երթայ Ազէքսանդրիա, ևն.։ — Տր. Աւետիս էֆ. Նազդալեան այս տարի Իզմիրի մէջ հաստատուելուստ իր արուեստը լի գործ դնելու համար։ — «Ջօրի Մանիչակ» տարեգլխի մօտենալուն առիթով կ'ուզէ ընթերակալութիւն յայտնել իր անձնաւոր բարեկամներին որու ընթրիս այս ամբողջ տարին կըրցաւ Հայերէն Աւետարանը ընդունիլ և կարդալ։ — Տր. Սահակ Էֆ. Ալթունեան որ տարաբ Հալէպէ Անգղիա գացած էր ընտանիքով, վերջերս դժբախտութիւնն ունեցած է հոն այրիանալու՝ մահուամբ իր տաղանդոյն, որ Անգղիացի էր։ — Վեր. Յար. Ճէնանեանի այրին և եղբայրները չնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրութեամբ ցաւակցութիւն յայտնած են անոնց դառն կորուստին համար։

Հայ Ժող. Էջմիածնէ պաշտօնապրով հաղորդուած է Պաարլըգըրան թէ Տ. Դէորգ Արքեպիսկ. Սուբէնեանց տահանած է Տէզապահութեան պաշտօնը։ — Ազգ. Վարչութիւնը, հետևելով կայս. կառավարութեան այն տնօրէնութեան որով Օգս.է մինչև մէկ տարի ոևէ տուրք պիտի չառնուի կալուածներու ժառանգութեամբ փոխանցումէ, եթէ կալուածատիրոջ մահը Տէֆթէրխանէի հաղորդուի նոյն տարուան մէջ, նմանապէս եթէ կալուածատիրոջ մահը հաղորդուի մինչև մէկ տարի ևոևէ տուրք չառնել և իրմէ խաղերները անմիջապէս տալ։ — Տ. Բարդէն Ծ. Վրդ. ղրկուած է Դպրեվանքի փոխ վանահայրութեան պաշտօնը հաստատող Պաարլըգըրական կոնդակը։ — Երուսաղէմի վանքին ներքին կանոնադրը բարեփոխումներով ազատրուած և միաբաններուն յանձնուած է, որպէս զի ուսումնասիրեն և իրենց դիտողութիւնները յայտնեն Միաբանական Ժողովին մէջ։ — Իզմիրի առաջնորդարանի դիւանին մէջ պահուած վիճակագրութենէ մը կը տեսնուի թէ քաղաքին Հայ բնակչութիւնը 1631ին 8,000 էր, 1734ին 7,000, 1812ին և 1836ին 10,000 և 1906ին 16,000։ Այս տարի մինչև Նոյեմբեր 27՝ տեղի ունեցած է 58 ամուսնութիւն, որոնց 31ը (18 այր և 23 կին) քաղաքէն են և մնացեալը դուրսէն։ —Սրուանձտեանց կտակի դրամագրութեան համար Ամէն Ժողովի կողմէ Վան հաղորդուած որոշման համաձայն տեղային վարչութիւնը յարմար գտած է 10 անկողնով հիւանդարան մը հաստատել ամէնէն աւելի կարօտ ու ծանր հիւանդներու համար, իսկ ոտքով ներկայացող ակնոներու դեղ և դարման ընել ձրիապէս ու իրենց տուները ղրկել։ Տարեկան ծախք նախատեսած է 120 ոսկի, որու 20ը քաղաքին մէջ պիտի հանդանակուի և մնացեալը կտակուած դումարին տոկոսէն պիտի առնուի։ — Ցաւով կ'իմանանք թէ ծանօթ հրապարակագիր Տիգրան էֆ. Արփիարեան հիւանդացած է արեան համախտանշումով, որու համար փափուկ գործողութեան մը պիտի ենթարկուի Շիշլիի Պաւկարական հիւանդանոցին մէջ։ — Սբ. Յովհան Ոսկեբերանի մահուան 1,500ամեակին առիթով Բերայի Հայ Կաթոլիկներու համար նոյն եկեղեցին մէջ կատարուած հոգևոր պաշտօնները կիրակի իրիկուն վերջացան թափօրով մը, որու մասնակցեցան նաև Ցոյն, Պուլկար, Ասորի և Քաղդէացի կղերները իրենց ուրոյն տարազներով զգեստաւորուած։ — Հայ Կաթոլիկ Ցովհ. էֆ. Ալահվերտիի նուէրով իբրև Սբ. Յակոբայ Հիւանդանոցին կալուած չինելի «ալարթըման»ը նոյն հաստատութեան մատրան վրայ պիտի կանգնուի և մատուռն այլուր պիտի փոխադրուի, ուստի և նուիրատուն 6,000 ոսկիէն զատ 1,000 ոսկի եւս պիտի տայ մատրան չինութեան համար։ — Կիրակի տեղի ունեցաւ Պէրպէրեան նուագահանդէսը մեծ յաջողութեամբ և արտադրեց դուռ հասոյթ 300 ոսկի։ — Ջուխախահար Ա.Տարան էֆ. Մարկեան Նախիլի միջազգային ցուցահանդէսին դեղարուեստի ճիւղի յանձնաժողովէն առաջին մրցանակ և ոսկի մետալ ընդունած է։ — Թաւ չուխախահար Տիրան պէյ Ալիքհանեան, որ արդէն Եւրոպական համբաւ չունած է իր տաղանդով և քանի մը տարի առաջ քանիցս իր արուեստագէտի ճարտարութեան ճաշակը տուած՝ քաղաքիս արուեստասէրներուն, հինգշաբթի իրիկուն նուագահանդէս մը տուաւ Իւնիթարեան Ճեմարանի մէջ Եւրոպացիներու և տեղացիներու ընտիր բազմութեան մը առջև, որու մէջ նշանակելի տեղ մը կը գրաւէին իր տոհմակիցները։ Տաղանդաւոր արուեստագէտը պարզապէս կախարդեց ունկնդիրները իր սիրուն չաղողութեամբ։ Իր չնորհակալ ընկերակիցն ալ, Մատամ Կրասը, ոչ նուազ կախարդիչ ազդեցութիւն գործեց իր խորագրած ու խորագրեցիկ գաշնակահարութեամբ։ Երկու արուեստագէտները կարծես կը մրցէին իրենց համար չաղթականի պսակը որ մերթ մէկուն կ'անցնէր, մերթ միւսին։

Աւետարեաց ընդհանուր նկարագրին, ուղղութեան ու բովանդակութեան վրայ գաղափար տուող մանաւանդ քարտեր ղրկեցինք այս չաբթու բոլոր մեր գործակալներուն։ Կը վստահինք որ այդ քարտերը, որչափ հնար է, չատերու ցուցուին կամ յանձնուին ի չահ Թերթիս, գործակալներուն և ընթերցողներուն առ հասարակ։

ԱՐՏԱՔԻՆ

Մ՚ասց. Նահանջնեք. Սեղանաւորական խուճապը հետզհետէ կ՚անցնի, և լաւատես ոգի մը կը տիրէ ամէն կողմ։ Կարծիքները կը տարբերին սա խնդրին նկատմամբ թէ կառավարութեան կողմէ առնուած միջոցները անհրաժե՞շտ էին արդեօք, թէպէտ ոչ ոք կը միտի տարակուսիլ Ուսչինկիճըսի Դանձարանին կողմէ հրապարակ հանուած պարտաթղթերուն ու դանձատոմսերուն անմիջական օգտակարութեան վրայ։ Դանձատոմսերուն վաճառման մեծ զարկ տալու Ներքինգործոց նախարար Մր. Քորթէլեուի յօժարութիւնը գնման գրամին $\frac{3}{4}$ը իբրեւ կառավարական ապահով այն գրամատուններուն յանձնելու որոնք կը գնեն զանոնք։ Ճըրնըլ ոֆ Քոմըրս առեւտրական թերթը կասկածութիւնը կը քննադատէ գրամ փոխ առնել որոշելուն համար այնպիսի ժամանակ մը, երբ արդէն իսկ գրամական յաւելուածի մեծ պակաս մը ունի։ Կը կարծէ թէ բարդաւաճման վերջին չրջանէնեռաքը հակահարուած մը ակնկալուելու էր, ուստի «արդէն իսկ ուռած հիւանդի մը մէջ թղթադրամի նոր դեղահատներու ներարկումը բուժումին ապահովող դրութիւն մը չէ։» — Ճարտարական կացութիւնը աւելի ուշ պիտի վերսկսի իր բնականոն վիճակը։ Դրամի նուազութիւնը տարաղաղործական հաստատութիւններու անհրաժեշտ գարձուց գործառնութիւններու թիւը զեղչել։ Կը տեղեկագրուի թէ մեկնող զաղթականներու թիւը առաջին անգամ ըլլալով աւելի եղաւ քան մտնող զաղթականներու թիւը։ Ասոնք մեծ մասամբ անհմուտ Իտալացիներ, Հունդարացիներ և Լհհեր են։ — Նիւ Եորքէ կը հեռագրուի Նոյ. 26 թուականով թէ յուսալի է որ քաղաքին գրամատուները երկու չաբաթէն վերսկսին հնչուն գրամով ընել իրենց վճարումները։ Նոյ. 27ին Մր. Քորթէլեու ծանոյց թէ կարճ պայմանաժամով 3 առ հարիւր տոկոսաբեր գանձատոմսերու համար նոր գիմումներ պիտի չընդունուին այլեւս։ Սեղանաւորական պայմաններու բարւոքման համար ասկէ աւելի լաւ առթ այդ չէր կրնար գրաւնուիլ, վասն զի այս գանձատոմսերուն հանման նպատակն էր գարման մը միայն ընծայել, զոր կարելի է դադրեցնել երբ պարագաները ներեն։ 3 առ հարիւր տոկոսաբերներուն համադրումար արժողութիւնը 6 միլիոն Սթրլ. ոսկիէն աւելի կ՚ելնէ գրուի Սեղանաւորական չրջանակներ մտածուած պէս գոհ են որ այլեւս գանձատոմս պիտի չհանուի։ — Նախագահ Բուչէվելթ նախարարական խորհրդի որոշմամբ պետական ամէն պաշտօնեաներու արգիլեց գործօն մասնակցութիւն ունենալ երկարդ անգամ իր վերընտրութիւնը յառաջդիմելու չարժման մէջ։ Մր. Պրայըն Նոյ. 23ին Նախագահին այցելութիւն տուաւ իր յարգանքները մատուցանելու համար։

Գնճմանիա. Նոյ. 23ին Բայխսթակի մէջ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Գերմանիոյ մէջ ապրուստին աւելի սղելուն վրայ։ Սոլինկընի երեսփոխանը ուշադրութիւն հրաւիրեց տնտեսական մօտալուտ տագնապին վրայ։ Վերջին տասնամեակի միջոցին ապրուստի ծախքերուն յաւելման միջինը $33\frac{1}{3}$ առ հարիւր կ՚ենթադրուի։ Ընդհանուր ապրանքի նիւթերու գինը երեսին 60 առ հարիւր բարձրացած է, ինչպէս, ղոր օրինակ, հառարինը, որ 62.7 առ հարիւր բարձրացաւ, մինչ ցորենինը 1901էն ի վեր բարձրացաւ 45 առ հարիւր և ալիւրինը 1906ի Սեպտ.էն ի վեր 34 առ հարիւր։ Գարին անցեալ տարիէն ի վեր աղած է 10 առ հարիւր և վարսակը 12 առ հարիւր։ Բայ ասսի, 1906ին Սրմասական երեսփոխան Տր. Վիմըր ըսաւ թէ վերջին տասնամեակին մէջ եղան մսի գինը բարձրացաւ 36 առ հարիւր, հորթի մսինը 41.3 առ հարիւր, ոչխարի մսինը 30 առ հարիւր և խոզի մսինը 40.6 առ հարիւր։ Թոչակներն ալ բարձրացան ճարտարական բարգաւաճման հետեւանքով, բայց ոչ ապրուստի սղելուն համեմատութեամբ։ Ներքին գործերու նախարար Հէր Ֆոն Պէթման Հոլվէկ պատասխանեց թէ անտեսական կացութեան արդի դժուարութիւնները ներքին պատճառներու արդիւնք չեն, այլ միջազգային պաղտկներու, մանաւանդ աշխարհի հրապարակներուն վրայ արմատական սղելուն։ Նախարարը վստահեցուց երեսփոխանը եւ ըսաւ թէ կառավարութիւնը պիտի չփոփոխէ իր անտեսական աշխատավարութիւնը։ — Նոյ. 26ին Բրուսելոյ Խորհրդարանին բացման առիթով Պելճով իշխանը կարդաց գահաճառը ի բացակայութեան Կայսեր։ Գահաճառը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ Բրուսելոյ անտեսական անգոհացուցիչ վիճակին վրայ և միտքերը կը նախապատրաստէ եղեւմտացոյցի բացի մը համար, որու պատճառ եղած է պետական երկաթուղիներու ծախքին մեծ յաւելումը։ Այդ բացը գոցելու համար հարկ պիտի ըլլայ փոխառութիւն մը ընել, վասն զի արդէն իսկ ձեռնարկուած է երկաթուղիներու պահեստի գումարը գործածել։ Գարձեալ, գահաճառը կը ծանուցանէ թէ սովորական նախահաշիւներուն վրայ տարեկան 5 միլիոնէ աւելի գումար մը պիտի աւելցուի աւելի թոշակ և նուէր չնորհելու համար պետական պաշտօնեաներու

ներու, վարժապետներու և կրթականներու։ Այս վրդովիչ յայտարարութիւններուն պատկին եղաւ Լհհ հոգատարներու հոգերը անոնց ձեռքէն խլելու ծրագիրը, որով 17½ միլիոն Անգղ. ոսկիի վարկ մը կը խնդրուի, որպէս զի Բրուսիական Լհհատանի մէջ գաղթականութիւն հաստատող պետական յանձնաժողովը կարենայ գործադրել նոր ծրագրին այն հատուածները, որոնց նպատակն է գրաւել Լհհ հոգատարներու հոգերը։ Այդ հատուածները կը արտայայտուին յանձնաժողովին իրաւունք տալ Արեւմտահան Բրուսիոյ և Փոզէնի ինչ ինչ կողմերը տոկոսական Գերմաններէ մանաւանդ մը ընտրելու, որպէս զի անոնք ընտրեն այն հողերը և կալուածները, զորոնք բանի գրաւել հարկ պիտի ըլլայ ի չահ այդ գաւառներուն կանոնաւոր գերմանացման։ Այս բանի գործադրութիւնն իրաւունքը լոկ տեղային գործադրութիւն պիտի ունենայ մանաւանդ չրջանակներու մէջ և այդ գործողութիւնն ենթարկուածները դրամական լիակատար հատուցում պիտի ընդունին։ — Սոյն արարողութիւնն լմնցնելէն ետքը երեսփոխանները երեսփ. ժողովի սրահին մէջ հաւաքուեցան և Պիւլով իշխանը անմիջապէս եղաւ և ժողովին ներկայեց Լհհական այս ծրագիրը։ Երկար ու խնամով պատրաստուած ճառախօսութեամբ մը ցոյց տուաւ թէ գաղթաւորման չանձնաժողովին 20ամեայ աշխատութեան չնորհիւ 100,000 Գերման հաստատուած է Լհհատանի մէջ։ Սակայն այդ երկիրը ամբողջովին գերմանացնելու համար, ինչ որ կենսական է Գերման պետութեան չահուն համար, աւելի արդիւնաւոր միջոցներ հարկ են և ահա ատոնք կը հայթայթուին առաջարկուած ծրագրով։ Սոյն ծանուցման դէմ Լհհերու լուսն լրագրներէն եղաւ վարչապետը վերակաս իր ձեռնարկութիւնը, ուրիշ բաներու հետ՝ յայտնելով թէ Պիզմարք անգամ նախատած էր այս ծրագրին անհրաժեշտութեան հաւանականութիւնը և անոր ի նպաստ խօսած էր հանրային նկատումներով։ Իշխանին այս ճառը և Լհհական այս ծրագրին մասնայուտը չատ անհանգոյ տպաւորութիւն գործեցին Աւստրիոյ մէջ, մանաւանդ նոյն պետութեան Սլաւ տարրերուն վրայ։ Հետեւօրէն այս պատճառով պաղութիւն յառաջ պիտի գայ սոյն երկու պետութիւններուն միջեւ։ — Նախային ընդարձակ չինութիւններուն և 1906ի նորահաստատ տուրքերուն հատոյթի անբաւականութեան պատճառով կայս. պէտքերուն մեծութիւնը կը պահանջէ գալ տարւոյ նախահաշիւներուն բացէն, որ գրեթէ 6¼ միլիոն Անգղ. ոսկիի խտան, իսկ 3 միլիոն ոսկիի չուտ դումարին կը հասնի։ Կայս. պարտքը, առանց հաշուելու 13 միլիոն ոսկիի նոր փոխառութիւնը որ կը պահանջուի գալ տարւոյ համար, 200 միլիոն կը հաչուուի, որուն համար 7½ միլիոն Անգղ. ոսկի տոկոս պիտի վճարուի։

Աւստրիոյ Կայսէր Յոբելեանը. Նոյ. 25 թուականով Վիէննայէ տպչէս կը հեռագրուի Թայմսի. «Վաղը գինուորական պաշտօնաթերթը կատարեալ ներում պիտի հրատարակէ բոլոր գինուորական չանցատուներուն համար։ Ատոնց մէջ են դասալիքները և այն Աւստրիացիները և Հունգարացիները որոնք այլուր գաղթելով խոյս տուած են գինուորական ծառայութենէ։ Ներումը կ'սկսի Դեկ. 2ին, ծրանց եղբ. կայսեր պահակալութեան 60ամեակին առիթով։ Այդ օրը գինուորական չանցանքներու վերաբերեալ բոլոր դատերը պիտի ջնչեանան և օտարբանակ ամէն Աւստրիացի և Հունգարացի հպատակ ազատ պիտի ըլլայ իր բնաւայրը վերադառնալու, առանց երբեք վախնալու թէ նեղութիւն պիտի կրէ գինուորական իչխանութիւններէն։ Ներման այս չնորհը Աւստրիայի և մանաւանդ Հունգարացի բազմաթիւ գաղթականներու կարելի պիտի դարձնէ իրենց երկիրը վերադառնալ Միացեալ Նահանգներէն, ուր անդործ մնացած են գրամական տագնապին պատճառով։ Կ'ըսուի թէ ներման այս չնորհէն 18,000 հոգի պիտի օգտուին։ Յոբելեանի հանդէսներու համար ծախսելի գրամը բարեսիրական նպատակներու պիտի յատկացուի։

Նոճանոպ. Նոյ. 26ին Քամբրոզայի մէջ մեծ բազմութեան մը առջև տեղի ունեցաւ Եուվանտայի առաջին կառավարիչ Մր. Հէնրիէթի Պելի երդման արարողութիւնը։ Մր. Զըրչիլ, որ ներկայ էր, ըսաւ թէ Եուվանտայի պայմանագիրը արժանի է հաստատութեան։ Ատով կ'ներչնաւորուին տեղացիներու ամէն իրաւունքներ և ազատութիւններ։ Մր. Զըրչիլ Եուվանտացիները չնորհաւորեց քաղաքակրթութեան այն ասպնջականին համար, որու հասած են։

Յունաստանի ելմտացոյցը. Մ. Սիմոփուլոս նոյ. 26ին Աթէնքի պարլամանին ներկայացուց 1908ի ելեւմտացոյցը։ Մուտքը կը հաչուուի 3,212,000 Անգղ. ոսկի և ելքը 3,040,000։ Նախարարը 1906ի ելեւմտական տարւոյն վրայ խօսելով ըսաւ թէ մուտքը ենթադրուածէն 400,000 Անգղ. ոսկի աւելի եղած և թէ հետեւապէս 180,000 ոսկիի չահելուած մը կայ, որ կը ցուցնէ թէ երկրին ելեւմտաքը վերահաստատման և ամրապնդման ճամբու մէջ է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ.
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ԾԱՂՈՒ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ֆինճանճըլար Եոգուշու Ամերիգան խան

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

Ճաֆֆէր խան, Մահմուտ Փաշա, Սիմսարլը

Ամէն Երեքշաբթի և Հինգշաբթի կէսօրէ ետքը աղքատ հիւանդներ կը նայուին և կը խնամուին Ճաֆֆէր խանի մէջ։

Վիրաբուժական հիւանդութիւններ և աչքի հիւանդութիւններ — Երեքշաբթի օրեր։

Կիներու հիւանդութիւններ և աչքի հիւանդութիւններ — Հինգշաբթի օրեր։ 2—10

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

ԳՈՀԱՐՆԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ, 116 էջ։ *Հատ թղթակազմը* $2\frac{1}{2}$ *և լամպակազմը* 4 *դահ.։ Հայաստան թուբքերէնն ալ կայ։*

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ, 114 էջ, *ընտիր պատկերներով զարդարուած։ Հատ թղթակազմ* $4\frac{1}{2}$ *դահ.։*

ՓԵՐԱԿՏԱՆ ԵՒ ՀԵԳԱԲԱՆ, 28 էջ. *դանուած պատկերազարդ* 20 *փար։ Կը ծախուին Պայազիտ–Հատուածը*

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխի համար «Վէրա»։

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնն հարիւրաւնեներուն պլուբայնելու համար Դրամատուքի կանոնագրին դործագրութիւնն և այդ օրինական պահպանութեանց կիրառման մասին ամէն անհատ-ընկերութիւն փոխանակու, դրամատուքի մասին Վէրա հատուածած է։ Դրամատուքի Վէրան կը կազմուի՝ մուտքին վրայ նշանակուած տեղացած ըլլալը, ինչ որ 2 դրամ դրամատուքի ենթակայ է՝ Վէրայի օրուան ընթացքով. նաև յիշատակութիւն մը պէտք է կազմուի թէ քննուած թուղթերը կանոնագրի համեմատ են դրամատուքի տեղակեալով։ Դրամատուքի Վէրայի կրնան ենթարկիլ այն ամէն թուղթերը, որոնք դրամատուքի օրինքի մասին ոևէ թերութիւն չունին։ Հետևաբար հարկատուները դիմում ընեն դրամատուքներ ներկայացնել, ձեւակերպութիւնները կատարելու համար։ — 1. Թուբքերէն մէջ գրած-գրուած ու չտորդրուած դրութիւնները։ 2. Թուբքերէն մէջ գրուած և տորդրուած ու օրինապէս դրամագլուխի վակցուած ամէն դրութիւն։ 3. Օսար երկիրներէն և դրամատուքի օրինքը չդործադրուած այն վայրերէն եկած դրութիւններ, որոնք թէև Օսմ. դրամագլուխի չեն կրնար, բայց Թուբքերէն մէջ տպագրուած են։ 4. Օսար երկիրներէն և դրամատուքի օրինքը չդործադրուած այն վայրերէն եկած դրութիւններ, որոնք օրինական դրամագլուխի կը կրնան։ 5. Դրամատուքի վերաբերեալ դրութիւններ։ — Թիւ 1 և 3 հատուածներուն մէջ յիշուած դրութիւններուն Վէրայի գործողութիւնը կը կատարուի դրամատուքին դանձուելէն, վակցուելէն ու ջնջուելէն յետոյ։ Թիւ 2, 4 և 5 հատուածներուն մէջ յիշատակուած դրութիւններուն վրայ Վէրայի գործողութիւն կատարուած ըլլալը կը նշանակուի, դրութիւնները քննուելէ յետոյ միայն։ Դրամատուքը Վէրա ընելու գործողութիւնը, 1323 Յունիս 19/1907 Օրուանէ ետև սկսած, Օսմ. Թղթատարական ձիւղին դիմաց Վիթոլիս խանը գտնուած դրամատուքի Տնօրէնութեան դրասենեակին մէջ կը կատարուի։ Յատկացիկային, այս գործողութիւնը պիտի կատարուի նաև Թուբքերէն ուրիշ կարևոր կեդրոններուն մէջ։

ընդհ. Տնօրէնութիւն

1/14 Օգոս. 1907 (3)

Պատգամբէր պարոնահոլ մանաւանդ նամակներ։

Կարգ մը հարկատուներ, կարծելով թէ նամակի մէջ ներփակուած ստացագիրները զերծ կը մնան Դրոշմի Օրէնքին 9րդ յօդուածէն (թիւ 83) սահմանուած դրոշմատուքէն, իրենց յանձնարարներուն ու թղթակիցներուն կը յղեն դրոշմաթուղթի չփակցուած ստացագիրներ։ Այսպէս Դրոշմի Օրէնքին դէմ գանցառութիւն մը կատարած կ'ըլլան այդ հարկատուները. Նոյն Օրէնքին համաձայն դրութիւններու արտաքին ձևը կերպարանափոխ չընելու պայմանները՝ դրոշմաթուղթի տեսակէտով։ Բայց րոչ տրամադրութեանց (յօդ. 1 և 9, թիւ 83) համաձայն, այն ամէն ընկալագիրներն ու ստացագիրները, որոնք իրը մուրհակ կը յանձնուին ուրիշի մը, դրոշմատուքի ենթակայ են, բայց 27րդ և 79րդ յօդուածներուն մէջ կանխատեսուած դրութիւններէն։ Այդ օրինազանցութիւնն հետևանքը կը կրեն այդ նամակներուն տակ ստորագրողները, որոնք ոևէ չահ չունին, նկատելով որ այդ մասին սահմանուած դրոշմատուքը (յօդ. 9, թիւ 83) պարտին վճարել ամէն անոնք որոնց կը յանձնուին դրութիւնները (6րդ յօդուած, 3րդ հատուած)։ Հետևաբար նամակակիրներուն ներելի է՝ դրոշմատուքի գումարն անոնց հաշուէն որոնց յղուած են այդ դրութիւնները։ Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը ձեռք անցուցած ըլլալով դրոշմատուքէ զատ ստացագիրներ պարունակող նամակներ, ստիպուած է օրինազանցներուն հետապնդել և 38րդ յօդուածին մէջ կանխատեսուած տուգանքները գանձել։ Նկատի առնելով Վարչութիւնը պարտ կը համարի հարկատուներուն ուշադրութիւնն հրաւիրել Դրոշմի Օրէնքին համակերպելու անհրաժեշտութեան վրայ, այս առիթով յիշեցնելով թէ Օրէնքին 30րդ յօդուածին համաձայն, կարտրուած օրինագործութեանց մասին պետական գործակալութիւնն գործադիրը կ'ապահովի գանձուած գործադիրէն կէսը. նաև այդ կարգի նամակներ ստացողներն և քաղը անոնք որոնց ձեռքը կրնան գտնուիլ այդ նամակները, չեն ստիպուիր գործադիրը գործադրելու, միայն պետական գործակալութեան գործադիրները մասին, 40րդ յօդուածին համաձայն։ Վերջապէս Վարչութիւնը կը ծանուցանէ հարկատուներուն թէ կրնան 5% ին վճարել նամակներուն մէջ ներփակուած ստացագիրներուն դրոշմատուքը, որուն դրոշմի ենթարկելով նամակներուն մէջ դրութիւնները, որոնք ստացագիր յանձնարարելուն ձևական կը կրեն։

1/14 Օգոս. 1907 (3) ընդհ. Տնօրէնութիւն

Բոլոր պայմանագիրները և մանուածոյքները վերջակալութեան պայմանագիրներու վրայ նչանակուած առաջադրութիւնները ընդհատբեր են թիւ 85ի 9րդ յօդուածին մէջ կանխատեսուած դրամատուրքին, այսինքն 10 փարա 40էն սկսեալ մինչև 100 ղ.ի համար, և 20 փարա՝ 100 ղ.էն վեր դատարանները համար։ Օսմ. Հանր. Պարտուց Վարչութիւնն սոսկած ըլլալով թէ բազմաթիւ պայմանագիրներ Դրամատուրքի Օրէնքին ենթարկուած չեն, առիթուած է զանցառուներուն նկատմամբ դատական հետապնդում կատարել և 38րդ յօդուածին համաձայն տուգանքները դնել, դրամատուրքը ընդ. յատուկ 150 կամ 250 ղ., վաճառելիք 10 կամ 20 փարա դրամատուրքին համեմատ։

Վարչութիւնն այս առթիւ հարկատուներուն կը յիշեցնէ Դրամատուրքի Օրէնքին 30րդ յօդուածին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն զանցառուներէն դնդուած տուգանքներուն կէսը պիտի տրուի օրինազանցութիւնները իմաց տուող տեղեկատուին։ Վարչութիւնը կ'ազդարարէ այն վաճառներէն որոնք յառաջ կրնան գալ պայմանագիրներու վրայ նչանակուած առաջադրութիւնները առանց դրամատուրքի ձգելէն, մինչդեռ ասոնց ուշադրութիւն հրաւիրելով այն տեղերուն չհանուն վրայ դոր ունին պայմանագրի տէրերը, եթէ անգիտութիւն տան դրամատուրքի վճարկ առաջադրութիւններու մասին։ Վարչութիւնը միևնոյն ատեն կը յանդիմանէ հարկատուներուն թէ կրնան պայմանագիրներու վրայ նչանակուած առաջադրութիւնները կանխատ ու ամբողջովին ենթարկել արտասովոր դրամի, % ին 5 զեղչով։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

1/14 Օգոս. 1907 (4)

Մեղք ըլլաց։ Մխսք Մեծարենցի «Նոր Տաղեր»ը հեղինակին կենդանագրով։ Գեղեցիկ հրատարակութիւն մը 62 երեսով։ Տպագրութիւն Վ. և Հ. Տէր Ներսէսեան, Կ. պոլիս։ Գին 5 դահ.։ Կեդրոնատեղի Գրքընտան գրատուն, Զատկագրքեր։

«Բուհլէ Մէհմու 'Ջօմբ»։ Հեղինակ՝ ծանօթ աւերտարանիչ Ճան Մըրկիլ, թարգմանիչ՝ Վահրամ Պ. Թաւիթեանեան։ Տպագրութիւն Յ. Մատթէոսեան։ Հրատարակուած՝ կեսարիոյ Աւետ. եկեղեցիին ծախքով։ Ունի երեք յատկալատ, մին էնտրու Մբրիլ, մին հեղինակին և մին թարգմանչին։ Էջ 172, գին 3 դահ.։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԳԱՐՏ
(Բաբլ ֆոռնալ)

Ծնունդի, տոնական և Ծննդեան տարեգարձի յարմար ծաղիկի պատկեր, նկար և այս երկրի տեսարաններ կրող, ամէնը տարբեր, 50 թղթատարական քարտ կը գրկուի 1 դահեկանոց 7 թղթադրոշմի փոխարէն, կամ 500 քարտ 60 դահեկի փոխարէն։

Հասցէ Etablissement Horticole de Terapia
2—12

ՊԱՏՏԱՍԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՓՐՈՒՍԱ

Հոկտեմբեր և Նոյեմբեր ամսոց մէջ մեր ձեռք հասած դրամներն և իրեղէններն կը հրատարակենք խորին չնորհակալութեամբ։

Դիրք վաճառեալ 5, Օր. Թուղտաքէպպեհան Ռոտոսթոյ գործածեալ նամակատրոյմ, վաճառումէ 25, Ս. Հօլօվիկեան 20, Ա. Բէնճիկեան 20, Հասատատութեան գանձանակէն 30, որպէ մը համար 216, Պ. Քէլէկեան Գընճըլար 5, Ս. Ֆընտըգեան ի յիշատակ իւր հանգուցեալ հօր 188, որպէ մը համար 108, Ա. Դըլըճեան 40 քաշ չոպանակ, Վեր. Մ. Պալատասարեան 146, Ա. Հէքիմեան 120 ֆէֆո ի յիշատակ իւր հանգուցեալ որդւոյ, Հանի Հ. Սէթթարեան Դուքտպէլէն 94, Պատ. Յ. Վ. Պեհիկեան անդ 24, Օրացոյց վաճառեալ ի Մատման 110, Վեր. Վ. Ամիրխանեան Տիարպէքիր Օրդ. 135, Մ. Գուշուճեան իր որդւոյն ապաքինման առթիւ նուէր չնորհակալութեան 1 ոսկեար, Օր. Զ. Տէմիրճեան 10, Տիկ. Ս. Տէմիրճեան 10, վաճառումէ 60, հաւատացեալ ընտանիք մը 1770, Տէր. և Տիկ. Վարժապետեան Պոլիս 20, Վ. Նազարեան Տրապիզոն 324, այսինքն Տոք. Հէքիմեան 10, Կ. Ա. բաշեան 30, Կայծակ Սրապեան 27, Խ. Սահակեան 20, Ե. Փաչաճեան 20, Օ. Մախոխեան 20, Տ. Մխիթարեան 12½, Մ. Մինասեան 12½, Խ. Աւետեան 10, Տիկ. Ս. Վ. Նազարեան 10, վաճառեալ Օրդ. և դրեանք 152, Պատ. Սրբակ Թիւթիւնճեան Հարամիկ 20, երկու որբոց համար 864, Տէր և Տիկ. Յ. Դալէմքեարեան Պոլիս, մեր Պազարի առթիւ 60, որպէ մը համար 108, գանձանակէն 30։

Համագումար Հոկ. և Նոյ. ամսոց 4,392 դահ.։

Դեռ շատ անդրէկ պահանջ ունի Հասատատութիւնս, կը խնդրենք անյապաղ ղրկել, և կանխատ ընդունիլ ջերմ չնորհակալութիւններ։

Գ. Պալատարեան

Լանկայի Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյն Հաղորդութեան Ս. Խորհուրդը պիտի կատարուի վաղը ժամը 9.45ին (Ը. Թ.) Պայոլը Հասւսի մատան մէջ։ Սեղանին պիտի սպասաւորեն Վեր. Հ. Ս. Պարնըմ, և Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան. նղբայրներ և քոյրեր սիրով կը հրաւիրուին։

Ե. Քրիստ. Ընկերակցութեան ազօթքի ժողով, ժամ 9½ (Ը. Թ.) ի Բէսթ, Գուդպափու։ Իսկիւտար, ժամ 8½։ Նեմէ Մար. ժԲ. 41-42։